SOMNIA QUINQUAGINTA

FR. MACEDO

IN ITINERARIO

S. AVGVSTINI POST BAPTISMVM
Mediolano Romam,

EXCUTIEBAT LEVI BRACHIO

P. FULGENTIUS FOSSEUS

Augustinianus Sac. Theol.
Professor.

Ad Reverendissimum ac Sapientissimum Patrem

D. JOHANNEM MABILLON

CONGREG. S. MAURI ORD. S. BENEDICTI.

Somnia extollunt imprudentes, Eccles. 34. 1.

LUGDUNI BATAVORUM,

[illegible]

AD ERUDITISSIMUM AC SAPIENTISS. VIRUM

P. D. JOHANNEM MABILLON

MONACHUM BENEDICTINUM.

PRÆFATIO.

VEREOR ne in publica commoda peccare vellé videar, cùm te, V. C. gravioribus ſtudiis occupatum ad ludicrum quoddam cum larvis certamen ſpectandum invitem; immò in eodem etiam temet judicem poſtulem. Ingens tuorum ſodalium, quos inter princeps haberis, erga S. Auguſtinum cultus, atque in ejuſdem Patris voluminibus emendatiſſimis typis recudendis labor ac diligentia jure ſuo poſcunt, ut recèns editi Hodœporici Auguſtiniani fabulam tibi exponam. Franciſcus Macedo fecundiſſimus librorum Auctor, de myſterio Incarnationis TOMUM SINGULAREM (non ob doctrinam prorſus vulgarem, ſed quòd unicus eo de argumento eſt) in lucem nuper emiſit; adjectâ ad calcem prolixiori diſputatione contra monachatum S. Auguſtini, cum appendice neſcio cujus ſomniati Itinerarii Auguſtiniani. Porrò oppidò factum eſt, ut unà ſimul Hodœporicon Ambroſii Camaldulenſis ab eruditiſſimo tuíque nominis ſtudioſiſſimo Antonio Magliabeco ad amicum in Galliam tranſmiſſum, ac Hodœporicon Auguſtinianum à Macedo deſcriptum apud Lugdunenſem Bibliopolam repererim. Illud autem ab eodem doctiſſimi Magliabeci amico, mutuò acceptum, hoc verò alterum parvi emptum ſedulò evolvi. Equidem in Itinerario Ambroſii tantus ubique verborum nitor, tam exacta locorum deſcriptio, tantus ſententiarum ſplendor elucet, ut Auctoris ſibi nomen ac famam impleat, & augeat. At in Itinerario à Macedo concinnato paſſim & ubique fictas fabulas,

splendida mendacia, ac penè immensam somniorum secum invicem concursantium catervam offendi, ita ut in eo monstroso Itinerario describendo non modò extra orbitas vagetur, verùm etiam totâ planè viâ præceps aberret. Hic homo, quo neminem gloriosiorem videas, in postremis ejus voluminis versibus ait: *Quòd autem de Augustino tam subtiliter & accuratè tractaverim, is meus mos est & vetus & sanctus, quem delectat de Augustino & meminisse, & loqui, imò & pro consuetudine somniare, qua mea summa & singularis voluptas est, nec me pudet fateri.* Itaque quo eidem somniatam de Augustino voluptatem etiam atque etiam intendam, ejusdem Itinerarii vestigia relegens, singula in eodem de Augustino somnia somniata recitabo, ac novum faciam, ut in veteri comœdia est, homini volup. Tantus est meus erga Augustinum amor, ut ægrè feram quidpiam, quod Augustinum attinet, vel minima etiam somniorum labe obscurari. Interim, Vir doctissime, oculos manúmque à magnis Annalibus, quibus præclara tuæ gentis facinora ad seros posteros immortalibus scriptis transmittis, parumper abstineas precor, nec mihi illa Martialis carmina reponas:

Lib. 9. xii. *Nobis non licet esse tam curiosos,*
Qui Musas colimus severiores.

Fateor me audaciæ ac temeritati proximum fieri, qui scriptori vigilantissimo somniorum examen imponam. At scito me in hac somniorum confutatione pro Augustiniana historia vigilasse, ut annum præsertim baptismi S. Augustini clavo trabali figerem, quem nemo possit refigere. Papæ, inquis, quàm grandia ac cothurnata verba loqueris! Ut aliquam tibi legendi curiositatem injiciam, ampullor. Augustiniani ad te commendandum, inter se, ut Terentii verbis utar in Phormione, *omnes congruunt. Unum cognoris, omnes noris.*

FRANCISCUS MACEDO.

In Collatione IX. de Incarnatione, differentia II. in fine cap. VII. pag. 724. col. 2. huncce titulum ponit.

ITINERARIUM

Augustini post Baptismum Mediolano Romam.

QUanti, inquit, *sit hoc momenti ad institutum nostrum confirmandum, facilè quivis diligens Lector agnoverit. Nam si Augustinus statim post baptismum profectus est Mediolano Romam, & rectà eo, ac eodem anno, imò & mense quàm discessit, pervenit: ruent omnes illæ*

machi

machina Pisanarum digressionum, & Centumcellis commorationum, &c. Itaque danda est opera & quidem magna, ut constet quanam ratione illud iter susceperit, inierit, confecerit.

SOMNIUM I.

INitio quidem arbitrabar *opera & quidem magna* abs te Augustini iter describi, ut Antonini, & Rutilii Numatiani Itinerariis non parva fieri posset accessio. Cùm Cicero legatus ad Antonium Mutinam obsidentem à Senatu destinatus fuisset, nullas sibi eò vias tutas testabatur: *Tres*, inquiens, *ut dixi: à supremo mari Flaminia; ab infero Aurelia; media Cassia.* Agedum tam *magna opera* indicabis, quâ viâ Augustinus Romam redierit. Num Aureliâ, vel potiùs Flaminiâ iter illud habuerit. An quòd ille ac socii Afri erant, formidata olim Italiæ Annibalis vestigia secuti, Apennini juga secantes, in Etruriam descenderunt, ut inde via Cassia Romam, aut ad Ostia Tiberina contenderent? Numerabis socios itineris Monicam matrem cum puero Adeodato, Alipio & Evodio, quibus fortassis etiam addes Licentium, Trigetium, Lastidianum, ac Rusticum, quos conterraneos contubernales tum Mediolani, tum in secessu Cassiciaco Augustinus nuper habuerat. Narrabis num rhedâ, vel equo, iter confecerint; ad quas mansiones diverterint; apud quos hospitati fuerint, ac cætera denique exequéris, quæ *operam & quidem magnam* deceant. Nihil tamen horum recitas; sed ais Augustinum die octava Aprilis anno 388. Mediolani baptizatum, ac statim inde profectum ad Ostia Tiberina pervenisse *die vigesima Aprilis consumptis in itinere diebus duodecim omnino necessariis ad illud iter prolixum conficiendum.* Hoc Hodœporicon Augustini est *opera & quidem magna* tibi descriptum; cùm tamen non iter, quod magno hiatu promiseras, sed itineris tempus narraveris. Sed qualemlibet titulum inscripseris, quid in Itinerario elucubrando magnam operam jactas, qui ex Gabrielis Pennoti historia Tripartita totum illud iter exscripseris? Is enim cum lib.1. cap.4. num.6. dixisset Augustinum anno 388. die octava Aprilis Mediolani baptizatum, quæ Echo fideli pariter recantasti, ait: *Obitum B. Monicæ in quartum diem mensis Maii rejiciunt, ex quibus si dies tredecim detrahas, quibus illa ante obitum suum ad Ostia Tiberina venit, oportebit illam saltem die 20. Aprilis in Ostiis Tiberinis fuisse.* Hæc ille ante sex & quinquaginta annos scribebat, ut *Pisanas digressiones, ac Centumcellis commorationes* rejiceret. Itane *operam & quidem magnam* tuo illi Itinerario concinnando abs te positam jactas, qui totius itineris rationem ex Pennoti volumine in tuum transtulisti, nisi tibi qui in hujusce tomi frontispicio XXXXX LIBRORUM AUTHOR inscriberis, *magna opera* videatur, paucos è Pennoti historia versus exscribere. Hæc *magna opera*, quæ sanè nulla est, primum tuum

ſomnium ſit. At ſcitè Cicero lib. 2. de divinat. ait : *Nihil eſt magnum ſomnianti.* Hanc tamen tuam *magnam operam* ſomniato.

Pag. 725. col. 1.

MACEDO.

P*Rimùm ſtatuendus eſt annus ætatis, quo fuit baptizatus Auguſtinus. Is planè eſt indubitatus, ſcilicet annus trigeſimus tertius inchoatus ipſis Idibus Novembris, ideſt die 13. ejus menſis, qui dies ejus Natalis anniverſarius erat, quemadmodum ipſe ſcribit libro de beata vita diſput. prima diei :* Idibus, *inquit*, Novembris mihi Natalis dies erat. *Quod autem ille annus eſſet 33. Auguſtini, teſtatur ipſemet lib. 3. contra Academicos, quos eo tempore dictabat rure Caſſiciaco :* ſed cùm trigeſimum & tertium ætatis annum agam ; *iiſdem nempè Idibus, ideſt 13. Novembris.*

SOMNIUM II.

IN ipſo Itinerarii limine offendiſti. Malum omen. Annus trigeſimus tertius ætatis Auguſtini, cùm Baptiſmum ſuſcepit, eſt indubitatus. At dubium eſt, num idem annus fuerit completus, vel tantùm inchoatus. Baronius ad Ann. 388. & Rivius lib. 1. de vita Auguſtini cap. 1. §. 26. 27. & 29. aliique contendunt S. Doctorem aquis ſalutaribus ablutum anno ætatis trigeſimo tertio completo. Tu verò ſomnias eſſe indubitatum, quod apud inſignes ſcriptores falſum eſt, apud alios adhuc ſub lite. Hinc ad graviſſimam controverſiam tollendam, nec *grù*, nec *gry* reponis ; cùm tamen in hac una totius difficultatis cardo verſetur. Nec ſatis eſt quòd tu quinquaginta tomorum Auctor ſecus opineris, *opinio enim fallax eſt inſomnium*, inquit vetus Scholiaſtes Niceta ad orat. 43. Nazianzeni. Quid autem hac de re ſentiendum videatur, ad ſomnium proximum exponam.

Ibidem.

MACEDO.

N*Am omnes eos libros contra Academicos tres, de Ordine duos, unum de Vita beata, Soliloquiorum duos, eodem loco continenter, imò & ſimul intervallis diſparibus compoſuit, quemadmodum narrat lib. 1. Retract. cap. 2. ubi rurſum affirmat diem 13. Novembris ſuum eſſe* Natalem. *Hunc autem baptiſmi in ſuum annum 33. incidiſſe, quem inchoavit, iterum ſcribit lib. 1. Soliloquiorum cap. 19.* (repone 10.) Nam cùm, *inquit*, triginta tres annos agam. *Quod opus ſimul cum aliis, & inter alia quinque proximè numerata, in eodem agro compoſuiſſe dicis lib. 1. Retract. cap. 4.*

SOMNIUM III.

QUid hic somnias præter opus Soliloquiorum, *alia quinque proximè numerata* Augustino rure Cassiciaco elucubrata? Laudasti præter Soliloquia, opus contra Academicos, opus de Ordine, opus denique de vita beata. Hæc S. Doctoris opera cùm rectè tria in digitis numeraveris, cur in iisdem versibus in quinque multiplicantur? Reponas ergo: *inter alia*, tria, *proximè numerata*, *&c.* At rursus repetis annum 33. inchoatum, nec rem dubiam probas, qui passim *invicta & irrefragabilia argumenta* jactare soles. Ipse tamen tuas partes implebo. Augustinus in proœmio de vita beata ait: *Ego ab usque undevicesimo anno ætatis meæ, postquàm in scholas Rethorum librum illum Ciceronis, qui Hortensius vocatur accepi, tanto amore philosophiæ succensus sum, ut statim ad eam me transferre meditarer.* Hæc ille scribebat Idibus Novembris die suo Natali. Idem postea scripsit libros duos de Ordine, in quorum altero cap. 1. ait: *Interpositis deinde pauculis diebus; venit Alypius, & exorto sole clarissimo, invitavit cœli nitor, & quantum in illis locis hyeme poterat, blanda temperies in pratum descendere.* Itaque ille liber scriptus fuit jam incumbente hyeme. Postremum opus Soliloquiorum ibidem composuit, ac in duo volumina distinxit, in quorum primo cap. 10, ait: *Nam cùm triginta tres annos agam, quatuordecim ferè anni sunt, ex quo ista cupere destiti, nec aliud quicquam in his, si quo casu offerrentur præter necessarium victum, liberalemque usum cogitavi. Prorsus mihi unus Ciceronis liber facillimè persuasit, nullo modo appetendas esse divitias, &c.* Ex utriusque testimonii collatione non obscurè colligitur Augustinum Idibus Novembris anni proximè elapsi, inchoasse annum tertium supra tricesimum. Nam ab anno undevicesimo, quo primùm Ciceronis Hortensium legit, ad annum 34. labentem, intersunt anni integri ac completi quatuordecim. Cùm verò S. Doctor annos numeret *quatuordecim ferè*, quidpiam sanè temporis ad annos XIV. complendos defuisse significat. Augustino exeunte Februario, *de agro Mediolanensi reverso* in urbem, Soliloquia *imperfecta remanserant.* Lib. 1. Retract. cap. 5. Qui tempus designans lib. 9. Confess. cap. 6. ait: *Inde, ubi tempus advenit, quo me nomen dare oporteret, relicto rure, Mediolanum remeavimus.* Catechumeni baptismum proximè suscepturi, nomen Episcopo, coram populo, in foribus Ecclesiæ dabant die quadragesimo antequam baptizarentur, ex epistola Siricii ad Himerium Tarraconensem cap. 2. quæ epistola data est Ann. 385. Bautone consule, cui Augustinus Mediolani Kal. Januariis, quibus Consul processit, panegyrim recitavit.

MACEDO.

Ibid.col.1.

MACEDO.

Supereſt nunc oſtendere eodemmet anno 33. fuiſſe Romæ ad Oſtia Tiberina. Primò ponit lib.1. Retract. cap.6. ſe cùm jam eſſet baptizatus Romæ unum ſcripſiſſe librum de moribus Eccleſiæ, & alterum de moribus Manichæorum, & lib.8. Confeſſ. (repone lib.9.) *cap.8. narrat ſe cum ſociis pariter Româ* in Africam remeare. *Eundem annum illum eſſe 33. ſuæ ætatis tradit lib. 9. Confeſſ. cap.11. commemorans de morte Monicæ matris:* Ergo die nono ægritudinis ſuæ, quinquageſimo & ſexto ætatis ſuæ, trigeſimo & tertio ætatis meæ, anima illa religioſa & pia corpore ſoluta eſt. *Quarto Maii decurrentis anni 33. ſemeſtri nondum completo, erat Oſtiæ, & juſta ſolvit Matri. Quid evidentius?*

SOMNIUM IV.

DUm dicis Auguſtinum eodemmet anno 33. fuiſſe *Romæ ad Oſtia Tiberina*, videris ſomniare Oſtia Tiberina fuiſſe publicam aliquam ædem, vel forum in urbe. Nam paſſim legimus: *Romæ ad Vrſum pileatum: Romæ ad forum Trajani, &c.* At Oſtia Tiberina ex Antonini Itinerario diſtabant Roma M. P. XVI. Potes *vetus & ſeverus Poëta*, uti temet venditas pag. 718. col. 1. cum Satyrico *in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo*; at monſtroſè ſomnias Oſtia Tiberina intra urbem locando. Duabus literulis, *e*, ac *t*, inſertis, ubi primùm vigilaveris, periodum reſtitue: *Romæ & ad Oſtia Tiberina.* Eritne hæc correctio *opera & quidem magna?*

SOMNIUM V.

PRæterea ſcribis Auguſtinum jam baptizatum: *Romæ unum ſcripſiſſe librum de moribus Eccleſiæ, & alterum de moribus Manichæorum*, & eundem narrare: *Se cum ſociis pariter Româ in Africam remeare*; ac cùm Oſtiam veniſſet, matrem Monicam extinctam, quarto Maii. Hìc tuum Itinerarium appello, in quo ſcribis Auguſtinum cum matre Mediolano die 9. Aprilis Ann. 388. profectum, ad Oſtia Tiberina *perveniſſe die 20. Aprilis conſumptis in itinere diebus duodecim omnino neceſſariis ad illud iter prolixum conficiendum.* Pag.726. col.1. Quæſo te, num putes neceſſarios etiam aliquos dies ad duos illos libros componendos, quos narras Romæ ab Auguſtino ſcriptos prinſquam *Româ in Africam remearet?* Uterque liber in editione Lugdunenſi Ann.1586. conſtat ex paginis fermè tredecim, in quarum ſingulis leguntur verſus 284. Demus & ipſum Auguſtinum *operam & quidem magnam* utriuſque libri ſcriptioni impendiſſe, ita ut quotidie

currenti

currenti calamo, versus octingentos ac quinquaginta duos exaraverit, vix intra quatriduum duodecim paginas scripsisset. Rursus altera insuper dies impensa est itineri Roma ad Ostia Tiberina, quò cum 20. Aprilis, te deductore, pervenerit, Romam ingressus fuerat die XV. Aprilis, postquam die 9. ejusdem mensis Mediolano discessit. Cùm verò iter Mediolano Romam via Aurelia, quæ ea ætate cæterarum erat brevissima, fuerit M. P. 454. Augustinus intra septem dies illud iter emensus, supra sexaginta quinque milliaria, (iter primæ diei M. P. 64. fecisset) singulis diebus confecisset. Tabellarii qui mutatis subinde equis, literas Mediolano Romam, diu noctúque cursitantes, sexto die iter conficiunt.

SOMNIUM VI.

Denique in paucissimis illis versibus, tertiùm tibi somnus obrepit, dum ais Augustinum *narrare se cùm sociis pariter Româ in Africam remeare.* Hæc ille, cùm narrasset se Mediolani baptizatum fuisse, ac Evodium in suum contubernium venisse scribit: *Quærebamus quisnam locus nos haberet utiliùs, servientes tibi, pariter remeabamus in Africam. Et cùm apud Ostia Tiberina essemus, mater defuncta est.* Nulla hic, quam somnias, Roma nominatur. Et sanè si Mediolano rectà Romam venerunt, duodecim tantùm dies itineri conficiendo neutiquam sufficiebant, ut ad Ostia etiam Tiberina pervenirent. Consule Itinerarium Antonini, & intelliges Roma Derthonam usque viâ Aureliâ iter fuisse M. P. 408. Derthonâ Mediolanum numerantur M. P. 46. Ita Româ Mediolanum M. P. 454. Hæc milliaria divide per 12. habebis singulis diebus M. P. 38. minùs duobus una die. Ita Augustinus, & quod te decet considerare, Monica mater propior sexagenariæ, tam magnis itineribus Mediolano profecti, die duodecima Romam pervenissent. At remanet aliud iter Româ Ostiam, cui si diem decimum tertium assignas, tota Itinerarii tui machina *opera & quidem magna* constructa, labascit ac corruit; nisi enim die 20. Aprilis Ostiam pervenerint, Itinerarii ab Augustino descripti, ratio, ut putas, non constat. Itaque Augustinus Mediolano discedens recto itinere Ostiam via Aurelia pervenit, in Africam transmissurus. Scribit lib. 9. Confess. cap. 10. se unà cum matre in ecstasim raptum, *illic apud Ostia Tiberina, ubi remoti à turbis, post longi itineris laborem, instaurabamus nos navigationi.* At si antea Romæ commoratus, iter postea Ostiam M. P. XVI. fecisset, minùs rectè, immò falsò *longi itineris laborem* dixisset. Illum verò Romæ, antequam in Africam transmitteret, commoratum, patet ex lib. I. Retract. cap. 7. ubi ait: *Iam baptizatus autem cùm Romæ essem, nec ferre tacitus possem Manichæorum jactantiam, &c. scripsi duos libros, unum de Moribus Ecclesiæ Catholicæ: alterum de Moribus Manichæorum*, Et cap. 9. *Cùm adhuc*, inquit,

Romæ demoraremur, narrans se in urbe scripsisse librum primum de libero arbitrio. Ex his colligo Augustinum cum Monica matre, ac sociis Mediolano rectà ad Ostia Tiberina profectum; ubi matre defuncta, mutato navigandi in Africam consilio, Romam se contulit, ac ibidem aliquot menses moratus, plures libros elucubravit.

Pag. 715. col. 2.

MACEDO.

Non modò uno & eodem anno, sed uno ac eodem mense confecit iter, idest Aprili. Rem ad calculos exiliter revocemus. Gratum hoc erit Lectori. Omnia sunt apud Augustinum, ipse Itinerarium exhibebit. Relegamus vestigia.

SOMNIUM VII.

Somnias, cùm dicis, omnia esse apud Augustinum, cùm verè pronuntiasses: *Omnia sunt apud Pennotum, ipse Itinerarium exhibebit.* Unius Pennoti vestigia relegisti, qui olim hocce Itinerarium tibi præformaverat. Hæc ille scribit lib. 1. Hist. Tripart. cap. 5. num. 2. *Rursus sequitur quod eodem mense Aprilis, in quo fuit baptizatus, fuit etiam apud Ostia Tiberina in Africam rediturus, quia B. Monica obiit die 4. Maii, sed illa fuit in Ostiis Tiberinis saltem diebus tredecim priusquam ex hac vita migraret, ergo circa diem 21. Aprilis ejusdem scilicet mensis, in quo B. Augustinus fuerat baptizatus, in Ostiis Tiberinis constiterant.* Cur ergo hujusce Itinerarii auctorem Augustinum producis, cùm unius Pennoti manu descriptum fuerit, ac à Petro Campensi, Thoma Herreta, & Aloysio Torello solidissimè refutatum, ita ut vix quicpiam recèns excogitari possit, quod à viris doctissimis præoccupatum non fuerit. Hæc tibi ex veteri Poëta reponantur:

Aliena quisquis recitat, & petit famam;
Non emere librum, sed silentium debet.

Scribis: *Rem ad calculos exiliter revocemus.* At ex tuis calculis Augustinus ac Monica duodecim dierum spatio, nusquam interrupto itinere, mediâ saltem die alicubi spiritum ac vires colligendo, nimium, te deductore delassantur; siquidem reapse illam peregrinantium turmam, suis etiam sarcinis gravatam, magnis itineribus Mediolano Romam usque, immò per Romam ad Ostia statim Tiberina traxisti, ita ut octo diebus M. P. 40. reliquis quatuor M. P. 38. confecerint. Profectò si ad calculos, quos in digitis tàm facilè numerasti, pedibus, immò etiam equo illud iter tibi habendum esset, nescio an exiliter laborares.

MACE

MACEDO.

Pag 725. col. 2.

Q*Varto Maii mortua mater*, die ſuæ ægritudinis nono : *Sume hos novem dies, invenies eam jam 26. Aprilis Oſtiæ eſſe ; nam quinque dies Aprilis neceſſarii ſunt ad complendam ſummam novem dierum ægrotationis :* Nono die, *quem numerum conficiunt quinque Aprilis, & quatuor Maii : in his quinque includitur dies 26. Aprilis, quo die jam decubuerat Monica. Redi nunc ad Auguſtinum. Puta rationes ; ait eodem cap. 11. lib. 9. Confeſſ. quinque dies incolumem fuiſſe Matrem poſtquàm perventum eſt ad Oſtia Tiberina :* Tunc interea vix intra quinque dies, aut non multò amplius, febribus decubuit : *Numera hos & conjunge cum aliis quinque ægritudinis, reddunt diem* & *comprehendunt diem 21. Aprilis. Iam ergò illo die ibi erat Monica cum Auguſtino. Pervenerant igitur die 20. Aprilis, conſumptis in itinere diebus 12. omnino neceſſariis ad illud iter prolixum conficiendum, &c.*

SOMNIUM VIII.

HOc totum eſt Itinerarium *opera & quidem magna* deſcriptum, quod ut prolixius fieret, inaniter verboſaris ; nam uno verbo poteras dicere. *Quarto Maii mortua Mater die ſuæ ægritudinis nono ; quare die 26. Aprilis febribus decubuit.* At tu rem ſanè difficilem creditu, probandam cenſuiſti ſcribens : *Invenies eam jam 26. Aprilis Oſtiæ eſſe ; nam quinque dies Aprilis neceſſarii ſunt ad complendam ſummam novem dierum ægrotationis : Nono die.* Cur rem per ſe ipſam vel mulierculis manifeſtiſſimam, viris eruditis tam pueriliter inculcas ? Haud repetam mihi ſomnium videri quum ais Monicam ac cæteros ſocios intra duodecim dies ſpatium M. P. 454. immò ſi Oſtiam, uti putas, per Romam (ita Itinerarii ſcriptores loquuntur) rectà perrexit, M. P. 470. emenſam fuiſſe. Alterum inſomnium hic loqueris, ſcribens Monicam die 20. *Aprilis* ad Oſtia Tiberina perveniſſe, ac die poſtea 26. febribus decubuiſſe ; teſtem citans Auguſtinum, qui ſcripſerit *quinque dies incolumem fuiſſe Matrem, poſtquam perventum eſt ad Oſtia Tiberina.* Somnias ; nuſquam hoc Auguſtinus adſtruit. Peſnotus, cujus Itinerarium tam fideliter exſcribis, illa comminiſcitur lib. 1. cit. cap. 4. num. 6. ſcribens : *Cùm B. Monica intra quinque dies poſt adventum ſuum ad Oſtia Tiberina, febribus decubuerit.* Et ſtatim: *Nam obitum B. Monicæ omnes in quartam diem Menſis Maii rejiciunt, ex quibus ſi dies tredecim detrahas, quibus illa ante obitum ſuum ad Oſtia Tiberina venit, oportebit illam ſaltem die 20. Aprilis in Oſtiis Tiberinis conſtitiſſe.* Videſne archetypum Hodœporici, quod *opera & quidem magna* iterum tam bellè delineaſti ? Verùm audiamus Augu-

 ſtinum,

stinum, qui lib. 9. Confess. cap. 10. narrans quæ apud Ostia Tiberina sibi cum matre, priusquàm postremo morbo decumberet, contigerunt, hæc Deum alloquens, scribit: *Provenerat, ut credo, procurante te occultis modis, ut ego & ipsa soli staremus, incumbentes ad quamdam fenestram, unde hortus intra domum, quæ nos habebat, prospectabatur, illic apud Ostia Tiberina ubi remoti à turbis, post longi itineris laborem, instaurabamus nos navigationi. Colloquebamur ergo soli valdè dulciter, &c.* Narrat cùm de cœlesti patria loquerentur, ectasim passos; ac postea sibi Matrem dixisse: *Fili quantùm ad me attinet, nulla re jam delector in hac vita. Quid hic faciam, & cur hic sim nescio, &c.* Tum addit Augustinus: *Ad hæc quid responderim nescio. Cum interea vix intra quinque dies, aut non multò amplius decubuit febribus.* Quæso te, Rev. Pater, ubinam Augustinus dicit quinque tantùm dies incolumem fuisse Matrem apud Ostia Tiberina, ita ut cùm illuc die 20. Aprilis pervenerit, die 26. morbo correpta, quartâ postea Maii è vita migraverit? Hoc unum S. Doctor testatur, Matrem non quinto die postquàm Ostiam pervenerant, uti somnias, sed quinto die post transactum illud colloquium febribus decubuisse. At dices Augustinum cum Matre die 20. Aprilis Ostiam pervenisse, ac die insequenti 21. illud colloquium secum invicem habuisse. Fateor id in tuos calculos aptè cadere, ac quadrare. Verùm hujusce tuæ imaginationis nusquam Augustinum auctorem habes. Et sanè Augustinus dum ait: *Vix intra quinque dies, aut non multo ampliùs decubuit febribus*, dubium se esse significat, num fuerint tantùm quinque dies, *aut non multò amplius*, v. g. sex, ac dimidius. At tu, quasi certius illa explorata haberes, quæ Augustinus & filius & præsens, de Matre scripsit, post tredecim sæcula contendis quinque tantùm dies, nec plures omninò fuisse; nam Monica die 20. Aprilis Ostiam pervenerat, 26. decubuit, ac nono ægritudinis IV. Non. Maii è vita discessit. Si hoc non est somniare, quid est?

Pag 726. col. 1.

MACEDO.

UNum tamen adverto vigilantissimum Autorem Pennotum videri nescio quid minutum fugisse (& correctâ mendosâ citatione libri Soliloquiorum) *Eo*, inquis, *dico ne quis laboret in inquirendo textu, quemadmodum & mihi contigit. Illud item addidero scripsisse ex incogitantia mendum circa diem Iduum Aprilis, quem ille ponit illo cap. 4. lib. 1. num. 6.* §. Dicendum *pro die octavo Aprilis*: Incidit, *ait*, illo anno vigilia Resurrectionis quarto Idus Aprilis, idest, die octavo; *cùm reponendum sit die 6. Iduus*, non quarto. *Nam quartus est dies Aprilis 10. non octavus, qui fuit vigilia Paschæ, uti vult, eo anno. De re constat. Fallit computatio per Idus. Tene octavum Aprilis, relinque quartum Iduus, & summa constabit.*

SOMNIUM IX.

INgenuus homo es, qui tandem fateris, per quem profeceris. Hinc quòd ſperabam fore ut aliquando tui Itinerarii Architectum laudares, nunquam te plagii, aut repetundarum reum incuſavi; licèt decantatam tibi *operam & quidem magnam* non potuerim non deridere, cùm hocce Itinerarium nullo labore ex Pennoti libris exſcripſeris. Ille tamen *Auctor vigilantiſſimus*, cùm in mentem tuam narrata hucuſque ſomnia immiſerit, nunc te, da veniam verbo, in roncos & quidem altiſſimos trahit. Itaque ſcribis cum Pennoto Auguſtinum die octavo Aprilis, Sabbato ſancto, ſeu in vigilia Paſchæ baptizatum, die inſequenti Mediolano, ubi à D. Ambroſio baptiſmum ſuſceperat, ad Oſtia Tiberina *perveniſſe die* 20. *Aprilis conſumptis in itinere diebus duodecim omninò neceſſariis ad illud iter prolixum conficiendum.* Dein *quinque dies incolumem fuiſſe Matrem, poſtquam perventum eſt ad Oſtia Tiberina*, eandem die 26. ejuſdem menſis decubuiſſe, quæ *quarto Maii mortua eſt die ſuæ ægritudinis nono.* Et concludis: *Tene octavum Aprilis & ſumma conſtabit.* Fateor juxta ſomniatos tibi calculos, ſummam conſtare: quæ tamen immane ac horrendum inſomnium, quo delirderis, oſtenderit. Itane tam profundo ſomno indulſiſti, ut ſomniares Auguſtinum, Alypium, & Auguſtini filium Adeodatum die octavo Aprilis, in pervigilio Paſchatis baptizatos, inſequenti ſtatim die ſanctiſſimo Paſchatis, totaque ſolemni hebdomade iter feciſſe, ut ad Oſtia Tiberina *pervenirent die* 20. *Aprilis conſumptis in itinere diebus duodecim omninò neceſſariis ad illud iter prolixum conficiendum?* Neophyti Sabbato ſancto baptizati, veſtibus albis induebantur, quas octavo poſtea die in Eccleſia deponebant; unde *Dominica in Albis* appellata eſt, qua die Auguſtinus ſermonem 157. de tempore habens, *Paſchalis*, inquit *ſolemnitas hodierna feſtivitate concluditur, & ideo hodie Neophytorum habitus commutantur, ita tamen ut candor, qui de habitu deponitur, ſemper in corde teneatur.* Hinc eidem Auguſtino in epiſt. 119. laudantur *octo dies Neophytorum*, quos in proœmio lib. de octo quæſt. ad Dulcitium *dies Sanctos* appellat. Tota illa hebdomas Chriſtianis feſtiva erat, uti patet ex canone Trullano 66. Synodo Matiſconenſi II. cap. 2. Moguntinâ ſub Carolo Magno cap. 39. Meldenſi can. 77. ubi legimus: *Dies quoque octo ſacroſanctæ Paſchalis feſtivitatis omnibus Chriſtianis feriatos eſſe decernimus ab omni opere rurali, fabrili, carpentario, &c.* nempè ut *Chriſtianis omnibus Reſurrectionis laudibus, & ſacroſanctæ prædicationi jugiter inſtare liceat.* Ita inter ſermones S. Auguſtini à 140. ad 164. ii recitantur, quos per ſolemnem illam hebdomadem ad populum habuit. S. Joan. Chryſoſtomus hom. 33. in cap. 12. Geneſeos ait: *Poſtea illuceſcente Reſurrectionis die; neceſſarium erat, ut de Reſurrectione Domini charitatem veſtram doceremus & ſequentibus diebus propter miracula, quæ tunc facta*

 ſunt,

ſunt, Reſurrectionis demonſtratio iterum afferenda erat. In quibus etiam in manus accepimus Apoſtolorum acta; inde nobis continua componentes convivia, & crebris quotidianiſque admonitionibus eos, qui nuper baptiſmi gratiam acceperant, exhortantes. Paſſim apud veteres ſanctos Epiſcopos leguntur ſermones, quos per eam hebdomadem ad Neophytos habuerunt. Quo verò Chriſtiani id temporis Eccleſiam frequentiores adirent, Valentinianus junior anno 389. illam hebdomadem inter feſtos dies à jure dicundo feriatos reponit: *L. 2. de feriis* Cod. Theod. *Sanctos quoque Paſcha dies qui ſepteno vel præcedunt numero, vel ſequuntur, in eadem obſervatione numeramus.* Theodoſius junior Ann. 425. Theatrales ac Circenſes ludos inhibuit *L. 5. de ſpectaculis*, Ibid. *Quandiu cœleſtis lumen lavacri imitantia novam ſancti baptiſmatis lucem veſtimenta teſtantur:* Nempè quandiu Neophyti albati ad Eccleſiam procedebant. Et hi quidem ſingulis ejus hebdomadis diebus cum cereis ſacrificio ſolemni in Eccleſia aſſiſtebant, conciones audiebant, ac uni Deo vacabant. Hinc Albinus Flaccus in Epiſt. ad Carolum Magnum ait: *Tunc maximè cum alba tolluntur veſtimenta à baptizatis, per manus impoſitionem à Pontifice accipere Spiritum ſanctum conveniens eſt, qui in baptiſmo omnium receperunt remiſſionem peccatorum, & per ſeptem dies in Angelico caſtitatis habitu, & luminibus cœleſtis charitatis, ſanctis aſſiſtere ſacrificiis ſolent.* Itaque Neophyti per integram hebdomadem veſtibus albis induti, accenſos cereos manu tenentes, quotidie ſacrificio intererant, ac octavo die alba indumenta deponentes, ab Epiſcopo per manus impoſitionem benedicebantur. Plura de his lege apud Joſephum Vicecomitem lib. 5. de antiquis Ritibus Baptiſmi. At Macedo gravi ſomno correptus, ſomniat Auguſtinum ac ſocios Neophytos tota ſancta hebdomade, ne quidem ipſo ſanctiſſimo die Paſchatis excepto, magnis itineribus ad Tiberina Oſtia properaſſe. Ita recentes Neophyti huic homini ſomniantur non albati in Eccleſia, ſed pænulati in via; non ſacros cereos manu geſtantes, ſed eadem equorum habenas tractantes; non ad altaria accedentes, ſed ad manſiones, ac meritorias tabernas in itinere divertentes; non ſacros hymnos cum Sacerdotibus, ceteriſque fidelibus in Eccleſia concinentes; ſed cum agaſonibus, rhediariis, ac mulionibus iter habentes. Nonne dicendus eſt XXXXX. LIBRORUM AUTHOR ſomniaſſe immania & horrenda inſomnia, quorum vel ipſum etiam, ubi primùm evigilaverit, pudeat, ac quàm maximè doleat talia ſomnia à Pennoto *vigilantiſſimo autore* in ſuam ipſius mentem immiſſa fuiſſe? Hoc tamen inſomnium lymphaticum ac prorſus Chimericum totius *ITINERARII Auguſtini Mediolano Romam* unica baſis eſt & fundamentum. Nam niſi Auguſtinus cum ſociis Neophytis heſterna die baptizati, ipſo ſolemni die Paſchatis iter ſuſceperint, id eſt, die nona Aprilis, nec 20. ejuſdem menſis ad Oſtia Tiberina pervenerint, Monica quinque dies incolumis

non

non fuit apud Ostiam, nec quarta die Maii, nona ægritudinis die defuncta: quæ postrema de Matre disertè Augustinus testatur, & in Itinerarium debent necessario quadrare.

MACEDO. Ibidem.

IDem mensis jam bonâ parte decerptâ, initium itineris & finis fuit. An hoc inficiari, qui rectè calculos apud Augustinum ponat, quisquam possit? Tam sunt comperta, tam explorata omnia, ut vel in tenebris micanti credi debeat.

SOMNIUM X.

NEmo non intelligit quæ monstra adversùs Ecclesiasticas leges, ritus, ac ceremonias Neophytis servandas somniaveris. Quàm verò depravatè ac falsò apud Augustinum calculos somniando posueris, ipsemet maximus Doctor, cùm primùm longiorem somnum excusseris, demonstrabit. Nam hæc scribit lib. 9. Confess. cap. 6. *Baptizati sumus, & fugit à nobis solicitudo vitæ præteritæ. Nec satiabar illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii divini super salutem generis humani. Quantum flevi in hymnis & canticis tuis, suave sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, &c.* Augustinus sua tibi voce somnum excutiat. Testatur in eo capite, in quo suum baptismum describit, se *baptizatum*, dum in Ecclesia Mediolanensi hymni sacri canerentur *illis diebus*, quibus Neophytus Ecclesiam quotidie de more frequentabat, in lachrymas erupisse. Deinde capite insequenti scribit hymnorum cantum ante annum ibidem fuisse institutum. Synodus Matisconensis II. cap. 2. ait: *Pascha nostrum debemus omnes festissimè colere, & sedulæ observationis sinceritate in omnibus venerari, ut illis sex sanctissimis diebus nullus servile opus audeat facere, sed omnes simul coadunati hymnis Paschalibus indulgentes, perseverationis nostræ præsentiam quotidianis sacrificiis ostendamus, laudantes Creatorem, & Regeneratorem nostrum vespere, manè, & meridie.* Eosdem quoque hymnos in Græca etiam Ecclesia per octo Neophytorum dies cantari solitos patet ex canone 66. Trullano: *A sancta Christi Dei nostri Resurrectionis die usque ad novam diem Dominicam tota septimana vacare fideles jugiter oportet psalmis, & hymnis, & spiritualibus canticis in Christo gaudentes, festúmque celebrantes.* Hos hymnos, hæc sacra cantica Augustinus jam *baptizatus*, *illis diebus*, hoc est, per totam Paschalem hebdomadem, in Mediolanensi Ecclesia inaudivit. At tu fictos ac depravatos apud Augustinum calculos somniando ponens, procul ab Ecclesia ipso Paschali die, totáque insequenti hebdomadâ

domadâ eundem abstrahens, ad ineundum iter impellis; à sacro fonte amotum statim ad rhedam trahis, sive in equum sustollis, ut in via avicularum cantus inaudiat. Præterea idem S. Doctor post narratum suum baptismum, cap. 7. ait: *Qui habitare facis unanimes in domo, consociasti nobis & Evodium juvenem ex nostro municipio.* Et statim: *Simul eramus, simul habitabamus placito sancto. Quærebamus quisnam locus nos utilius haberet, servientes tibi, pariter remeabamus in Africam. Et cùm apud Ostia Tiberina essemus, mater defuncta est.* Itaque testatur Augustinus post baptismum, in contubernium secum venisse civem Evodium, cum quo simul habitavit placito sancto, ac cum eodem aliisque consilium inivisse de eligendo loco, in quo procul à turbis, uni Deo vacarent, ac decrevisse in Africam pariter remeare. Itaque Augustinus aliquantisper post baptismum Mediolani substitit, antequam ad Africam iter susciperet. Equidem in libris quos proximè ante baptismum scripsit, nunquam Evodius in illis Dialogis interloquitur. At cùm Romæ postea Augustinus librum de libero arbitrio composuit, Evodium disputantem inducit; quippè qui post baptismum sibi apud Mediolanum adhæserat. Hæc cùm certissima sint, Macedo somniando clamat: *Omnia sunt apud Augustinum: Ipse Itinerarium exhibebit.* Expergiscere jam tandem, expergiscere, ac cùm oculos perfricueris, videbis Augustinum post baptismum in Ecclesia Mediolanensi *illis diebus* Paschalis hebdomadæ sacris hymnorum concentibus interesse; videbis eundem domi cum novo contubernali eodémque concive Evodio apud Mediolanum habitantem; videbis te *operam & quidem magnam* Itinerario ex putis putis somniantis fabulis contexendo dedisse, ac non modo, quod fateris, de Augustino, verùm etiam in Augustini cogitatione somniare. Hæc tamen somnia à Pennoto *vigilantissimo Auctore* gratis accepisti, qui suorum scriptorum papavere tam bellè te soporavit.

Pag. 716. col. 2.

MACEDO.

Invento die, & mense, & anno baptismi Augustini, certum & exploratum habemus, de quo maxima concertatio est, annum mortis, & nativitatis Augustini. Nihil ego vidi in re Chronologica turbatius, contentiosum de eo funem ducentibus domesticis, ac externis scriptoribus: quorum opiniones quære apud alios. Nam mihi non vacat Theologum agenti.

SOMNIUM XI.

Credo equidem, quòd Theologum agis, nihil in re Chronologica turbatius legisse, cùm Chronologiæ adyta nec à limine salutaveris. Nam si Scaligeri, ejúsque antagonistæ Petavii, Langii, Petiti,

...ii, Khristmanni, Ricciolii, aliorúmque Chronologorum volumina evolvisses, longè turbatiora observasses; cùm tamen annus nativitatis, itémque annus obitus Augustini ab eruditis scriptoribus Augustinianis Campensi, Herrerâ, Torello, Sabbatino, juxta vulgatem epocham Christianorum optimè digestus sit. Ricciolius insignis è Societate Iesu Chronologus tabulam vitæ S. Augustini per annos expansam exhibet lib. 9. Chronol. cap. 10. art. 1. pag. 402. sub titulo: *Synopsis annorum præcipuorum S. Augustini.* Utinam hanc, non verò Pennoti dicta elegisses! Ceterùm quid somnias dicendo: *Invento die, & mense, & anno baptismi Augustini certum & exploratum habemus annum mortis & nativitatis Augustini?* Tune invenisti, an à Pennoto ante annos sex & quinquaginta inventum usurpasti? At quid tandem invenisti? Augustinum in pervigilio Paschatis die 8. Aprilis baptizatum. Verùm Chronologi reponent pervigilium Paschatis incidisse in diem 8. Aprilis Anno Christiano 385. Cyclo solis 28. Lunæ 4. litt. A. & iterum post quinquennium Ann. 388. Bissextili, Cyclo solis 5. Lunæ 9. litt. B A. Nec semel annum Christi appellasti, quo Augustini baptismus contigerit. Paschalis character Sabbati sancti die 8. Aprilis, bis intra quinquennium occurrit, ac proinde Chronologia annorum vitæ Augustini deducenda est ex certo ac fixo fundamento, quod gnomon sit, ex quo ceteri anni manifestè indicentur. At unde habes Augustinum baptizatum fuisse in pervigilio Paschatis, quod contigit die 8. Aprilis? Nempè quia ea ratione rectè supputas dies 11. itineris ad Ostia Tiberina, quinque dies incolumitatis Monicæ priùs quàm febribus decumbens, nono ægritudinis die, quarto Maii mortua dicatur. Omnia hæc, ut notavi, inania somnia sunt, ac scriptore quinquaginta tomorum prorsus indigna. Attamen ex istis insomniis jactas te *certum & exploratum habere annum mortis & nativitatis Augustini.* Etiamnum dormis, ac somnias?

MACEDO. Ibidem.

N*Am mihi non vacat Theologum agenti: Ubi eo dignum est, ego in schola uno ictu omnes controversias amputabo. Fixo non clavo pro anno, quod aiunt, pro anno* (jam dixisti *pro anno*, cur repetis? Somnias) *more Romano, sed anno certo, & comperto fixo clavo trabali, more Scholastico eadem ratione, quâ annum 33. baptismi demonstravi.* Illa repetitio *pro anno*, vitium est tautologiæ, ut docent Grammatici.

SOMNIUM XII.

SI *contentiosum funem* controversiarum, ac Gordianum hunc nodum uno ictu amputabis, cùm jam Macedo sis, alter etiam eris

Alexander. Sed eo fune tu supra ceteros arctissimè implicatus, qui Augustinum hesterna die Neophytum per Italiæ mansiones per totam Paschalem hebdomadem trahis. Annum quem inter somnium, fixum clavo trabali jactas, ubi tibi somnium excussero, intelliges te illum annum Pytismate, immò ne tenui quidem sputo fixisse. Voces istæ *uno ictu amputare; fixo clavo trabali; more Romano*, magni hiatus sunt hominis jam jam dormituri, qualis tamen vix dici possis, cùm magnam hucúsque Itinerarii tui partem semper somniando transegeris.

Ibid.

MACEDO.

A*C primum & Leonardum Coquæum, Gabrielem Pennotum, Petrum Ribadeneyram ad scopum collimasse, dum annum Christi* 431. *Augustini morte* (repone morti) *assignarunt.*

SOMNIUM XIII.

AUgustini verba sunt in Psal. 63. *Dormientes testes adhibes; verè tu ipse obdormisti.* Tres illi aliàs eruditi scriptores in designando anno obitus Augustini aberrarunt. Nec exprobo, nec insulto, qui norim bonum etiam Homerum quandoque dormitare. Hoc miror te Endymionis somnum dormire. Capreolus Carthaginiensis Episcopus, ac Prosper Aquitanus, Augustino æquales ac synchroni, immò & ejusdem viventis amici testantur ante Ann. 431. Augustinum è vita migrasse. Hoc ipsum eidem sæculo proximus scribit Liberatus Diaconus Carthaginiensis, quorum ad somnium verba recitabo. Itaque somnias tres illos scriptores, qui hoc sæculo inter homines ambulabant, ad scopum collimasse, aberrasse verò Capreolum ac Prosperum perperam assignando annum quo Augustinus ipsorum amicus è vivis excessit. Testes, qui moriente Augustino vivebant, uti mendaces repudias; testes qui post mille, ac ducentos annos ab Augustini obitu vixerunt, appellas & laudas; nec somnias?

Ibid.

MACEDO.

H*Unc tu deinceps, Lector, certum habeto, & indubitatum, idque meis calculis subductis efficiam.*

SOMNIUM XIV.

DUm crispata fronte, ac magistrali supercilio de anno obitus Augustini 431. legem promulgas: *Hunc tu deinceps certum habeto*

& indubitatum, ſomnias te in Chronologorum Republica Dictatorem, à cujus ſententia nemini liceat appellare. *Imperioſus homo es*: Eſt vetuſti poëtæ hemiſtichium. Depones faſces dictatorios, cùm primùm calculos ſubducere incipies; nam Chronologi quòd tantum ſomniando uſurpas, imperio tibi abrogato, ad pueros Arithmeticæ primam operam ponentes, amandabunt.

MACEDO.

Pag. ead.

V*Olo ut hoc mihi debeat Auguſtiniana gens, cui ſum deditus. Hoc ego nomine eos mihi nomina faciam.*

SOMNIUM XV.

AUguſtiniani, quos ſine auctore Aborigines, aut ſine parente Myrmidones ſomniaſti, hoc te nomine ſalutabunt: *Ecce ſomniator venit.* Auguſtinus Pater eſt multarum gentium. Si Canonicos regulares appellas, ipſi viderint, quo te nomine per antonomaſiam nuncupabunt. Sin Eremitarum ſodalitium intelligis, cùm te tot inſomniorum portenta narrantem inaudiunt, quid niſi riſum ac cachinnos debent? Ludovicus ab Angelis Luſitanus, Thomas Herrera, Petrus Campenſis, Joannes Marquezius Hiſpani; Nicolaus Cruſenius, Joannes Rivius, Chriſtianus Lupus Belgæ, Aloyſius Torellus, Joſeph Sabbatinus, Henricus Noris, qui tres adhuc in Italia ſuperſtites ſunt, Simplicianus à S. Martino, ac Carolus Moreavius noſtri Galli, qui de Auguſtini vita, geſtis, ſcriptis, deque Auguſtinenſium inſtituto, ac rebus geſtis juſta volumina condidere, obitum magni Patris affixerunt anno æræ Chriſtianæ 430. Tu verò tua ſomnia tanti facis, ut ſperes fore, ut pro eiſdem Auguſtiniani grates perſolvant, vel ſaltem debeant, ac relicta ſententia certa ac indubitata de anno mortis Auguſtini 430. quam tot inſignes Auguſtiniani ſcriptores in bono lumine collocarunt, tuum de anno obitus ejuſdem Doctoris inſomnium & ſequantur, ac tibi etiam plaudant, cui

> ——— *velut ægri ſomnia, vanæ*
> *Finguntur ſpecies, ut nec pes, nec caput uni*
> *Reddatur formæ.*

MACEDO.

Ibid.

S*Umptâ veritate proximè adductâ & confirmatâ, nullus alius ob tus Auguſtini annus eſſe poteſt, nec ante, nec poſt. Excludo quod eſt*

 facilius

facilius annum post 431. qui sit 432. quia eo anno ineunte Celestinus Papa decretalem epistolam edidit pro Augustini doctrina, quâ eam confirmavit & consecravit, repressis illius adversariis Pelagii reliquiis, sive Semipelagianis, mortuo jam Augustino; quem ipse paucos post menses secutus fuit; scilicet V. Idus Aprilis ejus anni 432. cùm Augustinus mense Augusto superioris anni 431. obiisset.

SOMNIUM XVI.

IN Romano Martyrologio die 6. Aprilis legitur: *Romæ S. Celestini Papæ, &c.* & in vita ejusdem: *Sepultus est in cœmeterio Priscillæ viâ Salariâ VIII. Idus Aprilis.* At tu somnias Celestinum è vita migrasse V. Idus, hoc est, die nona Aprilis, qui VIII. Idus, idest, die sexta ejus mensis demortuus, ac sepulturæ traditus fuerat. Liceat tamen somnianti fingere homines in lecto febribus extingui, postquam ante triduum sepulchro conditi fuerant.

MACEDO.

Ibid.

N*Unc excludo antecedentem, idest 430. irrefragabili argumento, nixo proximâ supputatione. Augustinus baptizatus fuit Anno illo 388. quod liquet: nec alio baptiz ri potuit: ab eo ad annum 431. decurrit justum spatium temporis, qua vita usque ad obitum Augustini, quod continet quadraginta sex annos; igitur eo anno mortuus est. Subduco calculos.*

SOMNIUM XVII.

SIste parumper, antequam calculos subducas; nam quam proximè subduxisti, supputatio est tibi iterum repetenda. Ponis annum baptismi 388. addis supervixisse postea Augustinum usque ad annum 431. quod medium vitæ spatium, inquis: *continet annos quadraginta sex.* Jam prædixeram te à Chronologis, quibus pro imperio leges imponis, ad prima Arithmeticæ elementa discenda amandandum. Da numerum 388. adde 46. habetur supputando numerus 434. Tù verò per somnium subducis 431. Peream, si evigilans tam depravatè calculos subduxisti.

SOMNIUM XVIII.

DIcis: *Augustinus baptizatus fuit Anno illo 388. quod liquet, nec alio baptizari potuit.* Nunquam in tuo Itinerario annum 388. nominasti, & modò dicis *anno illo* 388. Illum quidem Paschali charactere indicaveras, nempè cùm Sabbatum sanctum incidit in diem

octavum Aprilis, qui tamen character congruit, ut dixi, anno etiam 383. Quæso te, cur illo anno 388. Augustini baptismus contigit. Respondes quia post diem 8. Aprilis, aptè supersunt dies duodecim itineri Mediolano Romam conficiendo, item quinque incolumis Monicæ apud Ostiam, & novem insuper ægritudinis ejusdem ante mortem, quam obiit quarto die Maii. Verùm hoc horrendum somnium contra Ecclesiasticas leges Neophytis impositas, tu quoque, cùm evigilaveris, non quidem deridebis, sed planè execraberis. Hoc somnio nititur quod jactas, *irrefragabile argumentum.* Præterea ais: *Augustinus baptizatus fuit illo anno 388. quod liquet.* At non liquet num eo anno Augustinus ageret annum ætatis 33. inchoatum, an verò completum; qua de re dixi ad Somnium II. Ludovicus ab Angelis Augustinianus ac Doctor Conimbricensis lib. 1. de vita S. Augustini cap. 4. scribit Augustinum baptizatum fuisse die 24. Aprilis, Sabbato sancto, Ann. 387. quam sententiam pluribus postea firmarunt Herrera in Alphabeto Augustiniano, Torellus tom. 1. sæcul. Augustin. ad Ann. 387. aliique. Hunc sui baptismi annum apertè insinuat Augustinus lib. 9. Confess. ubi cùm cap. 6. narrasset se post baptismum inter sacros hymnorum cantus in Mediolanensi Ecclesia flevisse, cap. 7. initio hæc scribit: *Non longè cœperat Mediolanensis Ecclesia genus hoc consolationis & exhortationis celebrare, magno studio fratrum concinentium vocibus & cordibus. Nimirum annus erat, aut non multò amplius, cùm Iustina Valentiniani regis pueri mater, hominem tuum Ambrosium persequeretur hæresis suæ causâ, quâ fuerat seducta ab Arrianis. Excubabat pia plebs in Ecclesia, mori parata cum Episcopo suo, servo tuo, &c. Tunc hymni & psalmi ut canerentur secundùm morem Orientalium partium, ne populus mœroris tædio contabesceret, institutum est.* Et statim: *Tunc memorato Antistiti tuo per visum aperuisti, quo loco laterent martyrum corpora Protasii & Gervasii.* Et narratis miraculis in sacrarum reliquiarum translatione patratis, ait: *Inde illius inimica animus, etsi ad credendi sanitatem non applicitus, à persequendi tamen furore compressus est.* Hæc anno ante suum baptismum contigisse Augustinus testatur. Valentinianus junior, occiso Gratiano fratre à Maximo in Galliis Ann. 383. à Justina matre seductus Arrianæ sectæ adhæserat. Id contigit anno 385. Nam D. Ambrosius scribens ad eundem Principem epistolam XI. lib. 2. pro non restituenda Ara Victoriæ in Curia contra Symmachum Præfectum Urbis Ann. 384. ait: *Certè si aliud statuitur, Episcopi hoc æquo animo pati & dissimulare non possumus. Licebit tibi ad Ecclesiam convenire, sed illic non invenies Sacerdotem, aut invenies resistentem.* Itaque eo anno 384. Valentinianus in Ecclesiam conveniebat, ac proinde nondum palam Arrianum dogma profitebatur, uti anno insequenti fecit. Nam Valentinianus Ann. 385. Justinâ Augustâ Arrianis impensiùs favente, à qua etiam seductus ad illorum sectam transierat, egit cum Ambrosio,

ut Basilicam Arrianis concederet, ubi suos & ipsi conventus celebrarent. Ambrosius nullis Imperatoris promissis aut minis ad tradendam Basilicam inflecti potuit. Hinc in oratione de non tradendis Basilicis, quam anno 386. uti ostendam, recitavit: *Quasi verò, inquit, superiori anno, quando ad palatium sum petitus, cum præsentibus primatibus ante consistorium tractaretur, cùm Imperator Basilicam vellet eripere, ego tunc aulæ contemplatione regalis infractus sim, constantiam non tenuerim Sacerdotis, aut imminuto jure discesserim.* Hinc Justina impotens iræ, auctrix fuit Valentiniano, ut legem publicaret, quâ Arrianis publicè in Ecclesiam conveniendi facultas permitteretur, quæ initio Ann. 386. in hæc verba concepta est: *Damus copiam colligendi his, qui secundùm ea sentiunt, quæ temporibus Divæ mem. Constantii, Sacerdotibus convocatis ex omni Orbe Romano, expositáque fide ab his ipsis, qui dissentire noscuntur, Ariminensi Concilio, Constantinop. etiam confirmata in æternum mansura sunt. Conveniendi etiam quibus jussimus patescat arbitrium, &c. Dat. X. Kalend. Febr. Mediolani Honorio N. B. P. & Evodio Coss.* Extat lib. 16. Cod. T. L. 4. *de Fide Catholica*. Ambrosius nullam, se vivo, Arrianos basilicam Catholicis erepturos protestatus, Principum sibi odia contraxit, ac insignem orationem *de non tradendis basilicis hæreticis*, recitavit. Baronius in vita S. Ambrosii scribit eam orationem habitam A. 385. in Annalibus verò eandem refert A. 387. Verùm nullus dubito, quin recitata sit A. 386. Nam cùm festa Paschalia instarent, Imperator jussit sibi concedi basilicam Portianam, in qua cum matre ac cæteris Arrianis sacros dies celebrarent. Ambrosius in laudata oratione conqueritur *inclinatum IAM vel Imperatoris judicium quod lata lege patefecit*; & paulò inferiùs: *Hanc ergo legem quisquam sequatur, qua firmatur Ariminense Concilium, in quo creatura dictus est Christus.* Ex his patet eam orationem habitam fuisse paulò post eam pro Arrianis legem à Valentiniano latam; siquidem si eam recitasset decimo quinto mense postquam emissa fuerat, nempè die 18. Aprilis Dominicâ Palmarum A. 387. quæ posterior Baronii opinio fuit, non dixisset: *IAM inclinatum Imperatoris judicium*, cùm ante annum ac mensem tertium id contigisset. Ex iisdem etiam verbis constat eam orationem non fuisse recitatam A. 385. cùm disertè ibidem execretur legem pro Ariminensi Concilio, quæ anno 386. emissa fuit. Et sanè cur Justina irarum ac minarum plena, ac suis Arrianis impotenter favens, ejus legis exequutionem in alterum annum, & quidem Mediolani præsens, distulisset? Etenim id temporis, cùm lex emissa fuit, Valentinianus annum ætatis agebat decimum quintum, cùm ex Ammiano Marcellino in fine libri 30. die 17. Novembris A. 375. *tum quadrimus* ad imperium evectus fuerit, quamvis in fastis Idacianis dicatur natus die 18. Januarii A. 366. Itaque cùm A. 386. festa Paschalia instarent, Comites è consistorio Principis Ambrosium convenere,

undem ad basilicam tradendam inclinarent. Rem fusiùs idem Ambrosius narrat in epistol. 14. ad Marcellinam sororem, scribens: *sequenti die (erat enim Dominica) post lectiones atque tractatum, dimissis Catechumenis, symbolum aliquibus Competentibus in baptisterii tradebam Basilica.* Erat ea Dominica Palmarum, qua die symbolum ab Episcopis competentibus tradebatur, qui postea in pervigilio Paschatis baptizabantur. Addit in eadem epistola Ambrosius: *Ego in Basilica veteri totum exegi diem, inde domum cubitum me recepi, ut si quis abducere vellet, inveniret paratum.* Nam fama erat Ambrosium jussu Imperatoris in exilium deportandum. Quod veritus populus eidem excubias faciebat. Id testatur Ambrosius initio statim Orationis laudatæ: *Video vos præter solitum esse turbatos, atque asservantes mei. Miror quid hoc sit, nisi fortè quia per Tribunos me vidistis, aut audistis imperiali mandato esse conventum, ut quo vellem abirem hinc, &c.* Et inferiùs: *Certè si Dominus huic nos certamini deputavit, frustra pervigiles tot noctibus & diebus custodias exhibetis. Implebitur Christi voluntas.* Dominica Palmarum eo anno 386. contigit die 29. Martii, Cyclo Solis III. lit. D. In eadem epistola 14. narrationem prosequens ait: *Ante lucem ubi pedem limine extuli, circumfuso milite occupatur Ecclesia.* Erat Feria II. majoris hebdomadæ, 30. dies Martii. Et statim addit: *Exactus est totus ille dies in mœrore nostro; scissa tamen ab illudentibus pueris cortina regia. Ego domum redire non potui, quia circumfusi erant milites, qui Basilicam custodiebant.* Itaque coactus est in Basilica pernoctare. Postea verò ait: *Sequenti die* (nempè feria 3. die 31. Martii, non autem feria secunda, ut putavit Baronius) *lectus est de more liber Ionæ, &c.* Tunc verò populum hymnos ab Ambrosio compositos in Ecclesia cecinisse, idem in citata Orat. testatur: *Hymnorum quoque meorum carminibus deceptum populum ferunt.* Interea milites palam Imperatori denuntiarunt ituros se orandi gratia ad illam Basilicam, in qua foret Ambrosius, nec ulla ratione se pati posse ab ejusdem communione separari. Tum Imperator militarem tumultum, ac iratæ plebis furorem veritus, consilium extorquendæ Basilicæ deposuit. Sub id ferè temporis inventa sunt ab Ambrosio corpora SS. Martyrum Protasii & Gervasii, quæ insigni pompa S. Doctor in Ambrosianam basilicam transtulit. Id contigisse die 19. Junii, quo eorundem memoria in fastis Ecclesiæ colitur, pluribus ostendit Petrus Puricellus in dissert. Nazariana cap. 73. & in lib. de monumentis Ecclesiæ Ambrosianæ. Hoc ipsum colligitur ex Augustino serm. 39 de diver. ubi ait: *Celebramus ergo hodierna die, fratres, memoriam in hoc loco positam SS. Protasii & Gervasii Mediolanensium Martyrum. Non eum diem, quo hic posita est, sed eum diem hodiè celebramus, quando inventa est pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus per Ambrosium Episcopum hominem Dei, cujus tunc tantæ gloriæ Martyrum etiam ego testis fui. Ibi eram, Mediolani eram, facta miracula*

novi. Idem verò Augustinus lib. 9. Confess. cap. 7. ait opportunè detectas eas Sanctorum reliquias: *ad coercendam rabiem femineam, sed regiam*; nam ob patrata miracula, *illius inimicæ animus, etsi ad credendi sanitatem non applicitus, à persequendi tamen furore compressus est.* Hoc ipsum testatur Paulinus in libro de vita S. Ambrosii, quem Augustino nuncupavit, ubi narratis miraculis in depositione corporum SS. Martyrum factis, ait: *Denique ex hoc tempore sedari cœpit persecutio, quæ Justinæ furore accendebatur, ut Sacerdos de Ecclesia pelleretur.* Extat inter literas Ambrosii epist. 53. ad Episcopos Italiæ de inventione corporum laudatorum Martyrum, quam etiam producit Damascenus orat. 2. de Imaginibus, in qua dicuntur illæ reliquiæ *in diebus transacta nuper Quadragesima* repertæ; ea tamen suspectæ fidei Baronio visa est, & certè repugnare videtur epistolæ 54. quam Ambrosius ea de re ad sororem perscripsit. Conferat utrámque Lector, & judicet. Hinc etiam rursus probatur Justinæ persecutionem, ac Martyrum inventionem non contigisse A. 387. Nam hoc anno Valentinianus, ac Justina Ambrosium legatum ad Maximum Treviros miserunt, qui re infecta dimissus ad Valentinianum scripsit: *Esto tutior adversùs hominem pacis involucro bellum tegentem.* Epist. 56. Quare Imperator Domninum alterum pro confirmanda pace legatum ad Maximum destinavit, quem Maximus ingenti honore exceptum, ac regiis muneribus decoratum dimittens, illum cum exercitu subsecutus, Cottiis ac Juliis Alpibus occupatis, ex Pacato in panegyrico ad Theodosium, in Italiam descendens, Aquileiam contendit. Valentinianus verò improviso Tyranni adventu territus, conscensa nave, cum Justina matre Thessalonicam fugit, Theodosii qui in Oriente imperabat, opem imploraturus. Paulinus laudatus post narrata miracula, ac remissum Justinæ furorem, ait: *Sanctus verò Ambrosius Episcopus majoris humilitatis vir factus donatam sibi à Domino gratiam reservabat, crescebátque quotidie fide & amore coram Deo, & hominibus.* Ibi verò paulò post scribit Ambrosium alteram ad Maximum legationem suscepisse. Igitur cum die 19. Junii sacræ reliquiæ inventæ fuerint, ac postea ob miraculorum famam totius populi ore celebratam, Justina iram remiserit, id circa exitum Junii dicatur contigisse. Cùm verò Paulinus, antequàm narret delatam Ambrosio legationem, dicat illum *crevisse quotidie fide & amore coram Deo & hominibus*, vix ante intum Augustum legatione functus videtur; neque enim Justina hominem hesterna die, ut ita dicam, sibi infensissimum, tam citò eo honore exornasset, præsertim cùm Maximus Arrianos persequeretur. Hinc patet memoratam persecutionem contigisse A. 386. neque enim intra trimestre spatium Ambrosii, & iterum Domnini legationes, ac Maximi in Italiam irruptionem contingere potuisse affirmabit; qui locorum distantiam consideraverit; cùm Maximus Treveris, Valentinianus verò Mediolani, vel Aquileiæ subsisteret. Zosimus scribit
Domninum

Dominum Aquileiâ legatum destinatum. Maximus certè labente Autumno Alpes superavit, cùm circa hiemem gelu rigeant, exercitibus planè imperviæ. Hinc anno 386. Justinæ contra Ambrosium persecutione, hymnorum apud Mediolanensem Ecclesiam institutione, ac denique inventione reliquiarum Martyrum Protasii & Gervasii alligatis, annus baptismi S. Augustini apparet, nempè 387. quando, ut ipse ait: *Annus erat aut non multò amplius cùm Iustina Valentiniani regis pueri mater hominem tuum Ambrosium persequeretur, &c.* quando: *Excubabat pia plebs in Ecclesia, mori parata cum Episcopo suo, &c.* Porrò gravior persecutionis fragor contra Ambrosium detonuit ex superiùs demonstratis die 29. ac 30. Martii A. 386. Nocte verò postremam ejus mensis diem præcedente, plebs cum Episcopo Ambrosio in Ecclesia excubuit. Cùm verò Augustinus baptizatus fuerit die 24. Aprilis Sabbato sancto A. 387. Cyclo solis IV. Lunæ VIII. lit. C. rectè scripsit Augustinus nuper baptizatus: *Annus erat, aut non multò amplius*, nam à Dominica Palmarum A. 386. ad diem abs se suscepti baptismi, numeratur annus, ac dies insuper viginti septem, quos illis vocibus *aut non multò amplius* apertissimè expressit. Ceterùm quamvis hucúsque ex Ambrosii, Augustini, ac Paullini deducta, ac secum invicem collata testimonia anno 387. Augustini baptismum deputandum demonstrent, hoc ipsum antiquissimi Chronologi, ac ipsius Augustini postrema ætate viventis, auctoritate confirmatur. Is est Prosper Tyro, cujus Chronicon per annos imperii Romanorum Principum ab obitu Valentis, usque ad Valentiniani III. necem digestum, eruditissimus Pithœus publicavit, ac postea Canisius tomo I. Antiq. pag. 164. inseruit, ac emendatius postremò edidit Labbeus tom. I. Bibl. MSS. pag. 56. Integrum fragmentum recitabo. Igitur sub distinctis annorum notis hæc ibi leguntur.

II. *Iustina mater Valentiniani Arrianis favens in Ambrosium, & omnem Mediolanensem Ecclesiam diversa injuriarum genera congerit.*

Reliquiæ Gervasii & Protasii Martyrum ab Ambrosio primùm Mediolani repertæ.

Hymni Ambrosii compositi, qui nunquam ante in Ecclesiis Latinis modulis canebantur.

III. *Maximus indignum ducens contra Ecclesiæ statum agi, locum irrumpendi quòd cum Valentiniano junxerat fœdus, invenit. Valentinianus veritus imminentem jam cervicibus suis Tyrannum, ad Theodosium confugit.*

Augustinus Mediolani Rhetoricam adprimè docens, omissis scholis ad fidem rectam convertitur, cùm ante Manichæus fuisset.

IV. *Theodosius cùm exercitu ad Italiam transgrediens, Maximum interfecit, & Valentinianum proprio regno reddidit.*

Iustina, quæ Ecclesias vexaverat, ne regnum cum filio reciperet, morte præventa est.

Ita Chronolog. Augustino Synchronus anno 386. tria illa refert, quæ Augustinus ante annum sui baptismi contigisse narrat. Idem etiam A. 387. recitat Valentiniani fugam ac baptismum S. Augustini; & quamvis *conversionem ad fidem* nominet, quæ ineunte æstate A. 386. acciderat, nomine *conversionis* publicam fidei professionem in baptismo factam intelligit; neque enim notum illi erat, quid privatim antea Augustinus secum deliberaverat. Denique Maximi necem refert, quæ contigit A. 388. die 28. Augusti, uti scribit Socrates lib. 5. cap. 14. & patet ex *L. 6. & 7. de infirm. his quæ sub Tyran.* Cod. T. In eodem etiam Chronico mors Valentiniani sub num. IX. ponitur, qui cùm extinctus fuerit ex S. Epiphanio *Idibus Maii, pridie Pentecostes, die Sabbati* cap. 20. de mens. & pond. nempè die 15. Maii A. 392. Bissextili, Cyclo solis IX. lit. DC. Justinæ persecutio juxta laudatum Chronologum cadit in A. 386. & in sequentem baptismus, seu publica conversio Augustini. Ex his ad somnium Macedi redeundum est, qui ait: *Augustinus baptizatus fuit anno illo 388. quod liquet*; cùm planè liqueat ex testimonio Chronologi Augustino coævi, imò ipsius etiam Augustini, baptizatum fuisse A. 387. die 24. Aprilis, Sabbato sancto. Hoc idem iterum demonstrabitur ad Somnium XXXI. ubi Augustinianæ vitæ Chronologia ex S. Doctoris libris exponetur.

Ibid.

MACEDO.

Augustinus secundùm Possidonium in ejus vita, vixit annos septuaginta sex. In Clericatu autem vel Episcopatu annos fermè quadraginta, *quod tempus Romanum Breviarium ita exposuit in tertia secundi Nocturni lectione*: Vixit annos septuaginta sex, in Episcopatu ad triginta sex: *non meminit Clericatus, uti Possidonius. Teneamus Episcopatum. Addamus aliquos simplicis Clericatus, puta quatuor, fiunt quadraginta Possidonii, supersunt sex secundùm supputationem Romanam, quos sic colligo.*

SOMNIUM XVIII.

Ponis annos 36. Episcopatus, addis quatuor, & ais: *Fiunt quadraginta Possidonii.* Rectè in digitis numerasti, quod cum ante duodecim versus facere non posses, datis annis 388. & additis 46. collegisti summam annorum 431. Hic verò etiam somnias, cùm ais; *supersunt sex secundùm supputationem Romanam.* Ex hoc verò somnio longam sanè somniorum catenam cudis, ac extendis; quod proximè apparebit, cùm annorum annulos colliges, ac connectes.

MACE

Ibid.

MACEDO.

Trigesimum tertium annum fermè Romæ, quò rediit post mortem Matris, Augustinus consumpsit, quemadmodum diximus superiùs cap. 1. Collat. 2. (repone *Collat. I X.* nec tuos libros nisi somniando citas) *diximus. Saltem annus ille exiit, dum transmisit in Africam. Venit ergo in Africam ineunte anno suo 34. Augustinus. Secessit postea in agros paternos, ubi fuit commoratus triennium expressum à Possidonio cap. 3. quemadmodum supra non semel statuimus. Erat hic annus 37. Augustini. Supersunt ad 46. anni novem, quos Breviarium assignat Clericatui S. Augustini ante Episcopatum, quem eo anno obtinuit, idest quadragesimo sexto.*

SOMNIUM XIX.

QUòd cùm velis, & quantùm velis, dormites, dormias, somnies, haud magno tibi vitio vertam; sed quòd tua ridicula somnia Breviario Romano, hoc est, Romanæ Ecclesiæ affrices, hoc gravius peccatum est, quàm ut à me tantummodo castigeris. Ubi, ubi, quæso te, memorantur anni novem, quos Breviarium assignat Clericatui S. Augustini ante Episcopatum? Augustinus obiit, uti somnias, A. 431. *Episcopatus*, inquit Breviarium, A. 36. Iam ab A. 431. retrocede per annos 36. initium Episcopatus Augustini juxta Breviarium, cadit in A. 395. Quòd si Breviarium assignat annos novem Clericatui S. Augustini ante Episcopatum, initiatus est Clericus juxta Breviarium, te tamen Auctore, anno 386. nempè quadriennio, vel triennio ante baptismum. Nonne horrenda somnias?

SOMNIUM XX.

SOmnio somnia annectis; postquàm enim dixisti Breviarium novem annos assignare Clericatui *ante Episcopatum, quem*, addis, *eo anno obtinuit, idest quadragesimo sexto.* Augustinus, ut tu putas, natus est A. 355. adde huic numero annos quadraginta sex, habetur annus Epochæ Christianæ 401. Videsne quæ commenta somnies? Etenim si Augustinus obtinuit Episcopatum anno ætatis quadragesimo sexto, Christi 401. annos tantùm triginta Episcopus sedisset, cùm tamen Breviarium annos 36. Episcopatus affirmet. Hæc somnia tam immania Typographo vellem adscribere. Verùm tu disertè scribis: *Supersunt ad 46. anni novem*; & postea ais obtinuisse Episcopatum *anno quadragesimo sexto*; Romanis literis, non Arabicis notis, numeros annorum scribis. Igitur unus tu somniasti. Somnium totum tuum est, in cujus

partem non Amanuensis, non Typographus, nullus hominum veniat. Potes etiam alia ratione calculos subducere. Augustinus obtinuit Episcopatum anno ætatis quadragesimo sexto, juxta Breviarium, adde annos Episcopatus 36. fiunt anni vitæ Augustini octoginta duo. Verba Breviarii historicè optimè recitasti; Arithmeticè eadem retractando corrupisti. Hæc ibi leguntur: *Vixit annos septuaginta sex, in Episcopatu ad triginta sex.* Deme de annis 76. annos 36. remanet annus vitæ Augustini quadragesimus, non uti somnias, *quadragesimus sextus.* Legimus in altera Lectione Breviarii: *A Valerio nota sanctitatis Episcopo Hipponensi presbyter factus est.* Nulli anni presbyteratui assignantur. At tu novem numerari somnias. Cùm dormiendi finem facies, ac Breviarium relegeris, tam ridicula insomnia ridebis.

Ibid.

MACEDO.

CONstat summa annorum Episcopatus 36. secundùm calculos Breviarii Romani, quod quidem longiorem ei tribuit Clericatum. Quare videtur Possidonius exactiùs, & accuratiùs illud tempus distribuisse.*

SOMNIUM XXI.

IDem somnium continuas. Ex Breviario habemus annos vitæ Augustini septuaginta sex, quorum 36. Episcopus vixit. Nec vola, nec vestigium annorum Clericatus apparet. Neque novem annos assignat Clericatui, ut immaniter comminisceris: neque sex: neque quatuor: neque duos, imò neque etiam unum. Nam ibidem presbyter tantùm dicitur factus, nullo gesti presbyteratus tempore designato.

SOMNIUM XXII.

UT videatur Possidius *exactiùs & accuratiùs illud tempus distribuisse* somnium tuum facit, qui annos ætatis Augustini ante Episcopatum quadraginta sex juxta Breviarium numerasti, cùm palam ex Breviario quadraginta solummodo colligantur.

Ibid col. 1.

MACEDO.

VErùm ut utrumque concordet; animadverto Breviarium Romanum conclusisse in Clericatu illos annos Episcopatus, quibus Augustinus simul cum Valerio gessit Episcopatum, quos saltem tres esse oportuit: ita post triennium decursum presbyterii Episcopus fuerit consecratus, & coadjutor Aurelio datus. Quorum tamen distinctam Possidonius rationem habere noluit.

noluit, numerans tantummodò eos, in quibus solus, mortuo jam Valerio, Augustinus solitarius Episcopatum administravit.

SOMNIUM XXII.

HÆres etiamnum in eodem luto somniando. Breviarium Romanum ait Augustinum vixisse annos *in Episcopatu ad triginta sex.* Nihil hic de Clericatu, seu de annis Clericatus. Et sanè somnias Romanam Ecclesiam Augustinum Episcopum ordinatum coadjutorem Valerii, inter Clericos numerare. Uterque enim erat & censebatur Episcopus. Qua ergo ratione annos, quibus sedit Coepiscopus, in Clericatu conclusit? Breviarium ait sedisse Episcopum annos triginta sex. In istis annis 36. vel numerantur anni, quibus etiam sedit simul cum Valerio; vel quibus, Valerio mortuo, solus Hipponensem Ecclesiam administravit. Quod mavis, eligito. Si primum affirmes; vides te somniasse dicendo Breviarium, *conclusisse in Clericatu illos annos, quibus Augustinus simul cum Valerio gessit Episcopatum*; nam illos annos numerat in annis Episcopatus. Sin alterum adstruas; jam somniabis Augustinum Episcopum cum Valerio, triennio ante A. 395. Equidem nondum altus te somnus ceperat, cùm pag. 720. col. 1. dicitur abs te *Augustinus Episcopus creatus à Megalio Primate Numidiæ annum agens quadragesimum; incidit autem is in annum Christi 394. sexto post baptismum. Ex quo ad obitum usque Augustini numerantur anni triginta sex, quos vixit in Episcopatu secundùm computationem Breviarii Romani, & Possidonii.* At Megalius consecravit Augustinum Episcopum Coadjutorem Valerio datum ex Possidio cap. 8. Hinc illa pag. 720. rectè numeras annos, quibus sedit cum collega Valerio, inter illos 36. quos Breviarium tribuit Episcopatui Augustini. Denique Augustinus lib. 1. Retract. cap. 17. scribit *se presbyterum* de symbolo disputasse *coram Episcopis hoc jubentibus, qui plenarium totius Africæ Concilium Hippone regio habebant.* At hæc Synodus in Codice Africano dicitur celebrata *Imp. Theodosio III. & Abundantio V. C. Coss. VIII. Idus Octobris.* Igitur die 8. Octobris A. 393. Augustinus adhuc erat presbyter, ut planè somnium sit Breviarium Romanum in annis 36. Episcopatus Augustini non numerasse eos, quibus unà cum Valerio sedit.

SOMNIUM XXXIII.

QUòd verò pag. 720. citata recitas Episcopatum Augustini anno Christi 394. aliud somnium est. Nam S. Prosper Augustini & viventis & demortui defensor acerrimus, cui S. Doctor libros duos honoris gratia, nuncupavit, in Chronico scribit: *Olybrio & Probino Coss. Augustinus B. Ambrosii discipulus, multa facundia doctrinaque excellens, Hippone regio in Africa ordinatur Episcopus.* Illud collegium

Consulum signat Annum Christi 395. Longior somnus, quo tandiu stertis, fecit ne in illud aureum Chronicon ab amico Augustini compositum, oculos aperires. Alium errorem errasti, cùm dixisti pag. 727. *& conditor Aurelio datus.* Repone: *Valerio*, ut antea ac statim collegam Augustini rectè nominasti. Est levius erratum, quod nolo somniorum numerum augeat.

SOMNIUM XXIV.

IMportunus fortè videar, qui à somniante constantiam in loquendo desiderem, ita ut sibi invicem repugnantia loqui non possit, cùm quilibet Chimæras ac Hircocervos somniando concipiat. Imò hinc vel maximè tua somnia comprobentur. Hic dicis *Breviarium Romanum conclusisse in Clericatu illos annos Episcopatus, quibus Augustinus simul cum Valerio gessit. Episcopatum, quos saltem tres esse oportuit: ita post triennium decursum presbyterii Episcopus fuerit consecratus, & coadjutor Aurelio* (scribas Valerio) *datus.* Igitur ex Breviario habentur tres anni presbyterii, & itidem tres Episcopatus Augustini cum Valerio, qui simul sumpti annos sex constituunt. At paucos ante versus, nempè 12. dixisti: *Supersunt ad 46. anni novem quos Breviarium assignat Clericatui S. Augustini ante Episcopatum.* Hic annos novem commentaris. Si novem anni sunt, non sunt tantummodo sex; si sex, quomodo novem? Pugnantia loqueris, contraria loqueris, Chimeras somniando loqueris.

SOMNIUM XXV.

MAgnus planè somniator es, qui in quatuor versibus tam multa somnias. Nam dicis Possidium eos solummodo annos numerasse, *in quibus solus, mortuo jam Valerio, Augustinus solitarius Episcopatum administravit.* Somnias. Hæc Possidius scribit cap. 30. de vita Augustini: *Vixit annos septuaginta sex*; *In Clericatu autem vel Episcopatu annos fermè quadraginta*: quæ verba in hac ipsa pag. 727. adduxisti in priori columna: & quidem ab hoc somnio minimo spatio disjuncta. Porrò si vigilasses, manifestè vidisses Possidium annos tum Clericatus tum Episcopatus sive cum collega, sive hoc ipso demortuo, una numerali nota scilicet *fermè quadraginta*, designasse. Ubi, quæso te, Possidius numerat annos solitarii Episcopatus Augustini? Doce nos, si potis es, ex Possidio hunc distinctum annorum numerum. Vah quàm longa te insomnia fallunt!

157

MACEDO.

Quod si unus adhuc supererat, satis etiam videntur esse tres presbyterii, & Episcopatus quinque; nam ille extritus fuit itineribus, præparationibus, occupationibus, quæ multa solent intervenire in statuum vitæ mutatione, qualis erat ille Augustini, cui relinquenda erat patria, & agri vendendi & ex eis pecunia ad publicum redigenda, ac Monasterium ædificandum.

SOMNIUM XXVI.

AUgustinus amicum ad Monasticam vitam traducturus, Hipponem veniens, à populo apprehensus, ordinatus fuit Presbyter. Rem narrat Possidius cap. 4. *Cum tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt.* Et statim: *Et eorum TUNC, ut voluerunt, completum est desiderium.* Itaque Augustinus factus est repentè Presbyter, cùm de ea dignitate obtinenda ne quidem cogitaret. Jam tandem evigila, ac dicito, num ille annus, qui tibi fingitur *extritus itineribus, præparationibus, &c.* computetur inter illos tres presbyterii, vel eosdem præcedat. Si primum eligas; deficit annus ad novennium quod somniando expiscaris, etenim remanent tantùm *tres presbyterii, ac quinque Episcopatus.* At verò clamas: *Supersunt ad 46. anni novem* pag. ead. col. 1. Sin dicas non includi annum illum negotiosum intra tres annos presbyterii, certè somnias. Nam si Augustinus à Valerio presbyter ordinatus, iter habuit, se sacrorum voluminum lectione, ac sanctioribus meditationibus ad delatum sibi munus graviter exercendum præparavit, &c. erat verè Presbyter, nullàque nisi ficta tibi, ratio suppetit ad annum illum ab annis presbyterii Augustini excludendum. Visne scire quantùm temporis Augustinus recens presbyter factus, *ad præparationem* sibi à Valerio concedi petierit? Ejusdem verba vel dormienti tibi in aures insusurro, quibus fortasse exciteris: *Ad quod negotium*, inquit epist. 148. ad Valerium, *parvum tempus vel usque ad Pascha impetrari volui per fratres à tua syncerissima, & venerabili charitate, & nunc per has preces volo.* Valerius Episcopus ubi primùm presbyterium Augustino detulit, eundem imposito statim munere fungi volebat. At ille ad se præparandum *parvum tempus vel usque ad Pascha* sibi concedi rogabat. Tu pro tua liberalitate annum integrum donas terendum *itineribus, præparationibus, occupationibus, agris vendundis, &c.* Videsne quàm liberaliter somnies?

SOM

Lepida quædam interpretatio, ac jucundum glossema, quo laudata à me Possidii verba circumscribis pag. 672. col. 1. cogit me extra tuum Itinerarium unico tantùm passu deflectere; cur enim de proximo præclarum somnium non accersam? Verba Possidii sunt cap. 4. *Eum ergo tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt.* Hæc ita interpretaris: *Deinde observa:* Ut in talibus consuetum est, *quæ verba non quadrant nisi in Clericos, quos mos est eligere, & consecrare*; Et statim: *E talibus erat Augustinus.* Idem glossema repetis pag. 698. col. 2. ubi in fine alterius pag. 699. ais: *Iudico Augustinum cum ad Ecclesiam Hipponensem pervenit venisse jam initiatum minoribus ordinibus: non verò Laicum purum & secularem.* O senex somniculose! In quibusdam provinciis antiquitus in usu erat, instante necessitate novi presbyteri eligendi, populum, coitione facta, quempiam virtutum fama probatum, per vim corripere, & statim Episcopo ordinandum offerre. S. Paulinus epist. 35. inter Augustinianas ait: *Nam ego etsi à Delphino Burdigaliæ baptizatus, Lampio apud Barcinonam in Hispania per vim inflammatæ subitò plebis ordinatus sim, &c.* Augustinus epist. 225. ad Albinam scribit plebem Hipponensem vim Piniano intulisse, hospiti licèt ac peregrino, ut illum sibi ordinandum offerret, ac Pinianum per quempiam sibi significasse: *Se velle populo jurare, quòd si esset ordinatus invitus, ex Africa discederet.* Paulinianus S. Hieronymi frater à S. Epiphano vi apprehensus, ac *ore obturato*, ne reclamaret, ordinatus fuit ex epist. 60. apud Hieronymum. Hinc patet sensus verborum Possidii, cùm ait: *Cùm ergo tenuerunt, & ut in talibus*, hoc est, his qui inviti per vim, ac populi tumultum ad clericatum destinabantur, *Episcopo ordinandum intulerunt.* Has verò ordinationes per vim non modò Romana Ecclesia, verùm etiam Majorianus Imperator in Novellâ secundâ prohibuerunt. Itaque somnias, cùm dicis *in talibus*, id est, *Clericis*, addens aliud statim somnium, nempè Augustinum, cùm Hipponem venit, fuisse *è talibus*, id est, Clericum *initiatum minoribus ordinibus.* Possidius Episcopus eo ipso laudato capite ait plebem per vim apprehendisse Augustinum: *quoniam & idem in populo securus & ignarus quid futurum esset, astabat. Solebat autem Laicus, ut nobis dicebat, ab eis tantùm Ecclesiis, quæ non haberent Episcopos, suam abstinere præsentiam. Cum ergo tenuerunt, & ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt.* Igitur somnias Augustinum ante presbyteratum unum è Clericis, ac jam initiatum minoribus ordinibus. Reponis nomen Laici posse convenire Clericis ante susceptos Ordines sacros, id est potestate, quia possunt transire ad Laicos, qui tales simpliciter sint, nempè sæculares. Somnias. Nusquam in vetustis Scriptoribus invenies minores Clericos Laici nomine

nuncupa

nuncupatos. Imò Monachos, quamvis sæculo renuntiassent, si non essent ulli Ordini initiati, Laicos tum Synodi, tum Patres appellabant. Unus te alloquatur, de quo soles *cogitatione somniare*, Augustinus, qui scribit lib. 2. de orig. animæ cap. 1. se duos libros accepisse: *Mittente*, inquit, *mihi eos fratre nostro Renato, homine quidem Laico, &c.* Idem verò lib. 2. Retract. cap. 56. nominat eosdem *duos libros, quos*, ait, *mihi de Cæsarea Renatus Monachus misit.* Præterea, cùm dormiendi finem feceris, petam abs te, à quonam Episcopo Augustinus ordinatus fuerit Clericus? Num à Valerio Episcopo Hipponensi, vel ab Antistite Tagastensi, in cujus diœcesi triennium vixerat, antequam Hipponem veniret? Utrum eligas, somniabis in historia Ecclesiæ Africanæ. Nam si à Valerio fuerat apud Hipponem Clericus ordinatus; non potuisset ad triennium ferè in agro Tagastensi vitam agere; siquidem fuisset Hipponensi Ecclesiæ incardinatus. Extat verò canon 37. Concilii III. Carthaginensis: *Ut Clerici in aliena civitate non immorentur.* At si ab Episcopo Tagastensi ordinatus fuisset, haud fas erat Valerio eundem suæ Ecclesiæ Hipponensi presbyterum aggregare ex canone 21. Ibid. *Ut Clericum alienum, nisi concedente ejus Episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita.* Dices hoc Concilium celebratum A. 397. Augustinum verò ante sexennium presbyterum ordinatum. Etiam somniabis. Nam Epigonius Episcopus cap. 54. in eodem Concilio ait: *In multis Conciliis hoc statutum est*; nempè: *ut Clericum alienum nullus sibi praripiat Episcopus prater ejus arbitrium, cujus fuerit Clericus.* Si somnies Valerium scripsisse ad Episcopum Tagastensem, ut sibi Augustinum suum licèt Clericum, permitteret; res tibi somniando peracta est. Ipse tamen Augustinus nullum dubitandi locum relinquit in epist. 225. ad Albinam, cui hæc de suis Hipponensibus scribit: *Neque in hoc inviderunt Ecclesia Tagastensi, qua carnalis patria mea est, sed cùm illa Clericatum mihi non imposuisset, quando potuerunt, habendum invaserunt.* Igitur Augustinus non fuit Clericus Tagaste. Hac de re somnias hircocervos. Scribis pag. 689. col. 1. Versu 11. *Iam ergo venerat Hipponem initiatus, & in ordine Clericali, inferiori tamen, constitutus.* Et col. 2. vers. 39. *Venit itaque Hipponem Laicus Augustinus.* Dum somnias hominem, qui unà simul fuerit Laicus & Clericus, somnias in Ecclesia hircocervum, cùm quilibet minores ordines suscipiens, ipso facto desineret & esse & dici Laicus. Denique pag. 671. col. 2. vers. 14. *Venit*, inquis, *Hipponem regium; venit ergo Laicus non Cœnobita.* Somnias. Augustinus serm. 49. de diver. exponens causam, cur Tagaste Hipponem venisset, ait: *Veni ad istam civitatem propter videndum amicum, quem putabam me lucrari posse Deo, ut nobiscum esset in Monasterio.* Erat igitur Augustinus Monachus in Monasterio Tagastensi, cùm Hipponem venit. Erat tamen Laicus, quo nomine nuncupabantur Monachi Ordinibus Ecclesiasticis non initiati, uti S. Doctor

Renatum vocavit. Hæc dudum nostri scriptores prænotarunt, quorum libros si vigilans evolvisses, non ea de Augustino paradoxa somniasses.

SOMNIUM XXVIII.

IN eisdem verbis aliud nescio quid somnias, cujus ne tu quidem idoneus interpres esse possis: *Quòd si unus*, inquis, *adhuc annus superat, satis etiam videntur esse tres presbyterii, & Episcopatus quinque.* Cui bono anni isti quinque Episcopatus? Appellasne quinque annos, quibus velis Augustinum cum Valerio Coepiscopo sedisse? At ante duodecim versus dixeras *saltem esse tres*; cur tam citò in quinque mutantur? Num intelligis tres cum Valerio, ac binos, quibus solus Ecclesiam administravit? Nec Pythius Apollo, nec Sybillæ adeo obscurè, ut somniando facis, oracula emiserunt. Illud somniatum in Breviario Romano novennium in nova te iterum somnia impellit. Nam ponis *quinque* Episcopatus, *tres* antea annos presbyterii, ac *unum*, *extritum itineribus*, *preparationibus*, &c. Ex quibus novem anni conflantur, *quos Breviarium assignat Clericatui S. Augustini ante Episcopatum, quem eo anno obtinuit, id est, quadragesimo sexto.* Laboras ergo in novennio expiscando, quod ex anno extrito, tribus Presbyterii, ac quinque cum collega Valerio compingis, ubique tamen, ut jam ostendi, somniando.

Ibid.

MACEDO.

U*T ut sit hæc* dis*similitudo supputandi Breviarii Romani & Possidonii, narrando annos, nihil turbat numerum annorum vitæ Augustini scil. 76. penè confectos, idest, ante quadrimestre inchoatum Novembris.*

SOMNIUM XXIX.

HÆc Breviarii Romani, ac Possidii dissimilitudo uni tibi fingitur, quæ tamen tanta tibi somnia immisit, quæ modò, velis, nolis, excutiam. Augustinus A. 388. Tagastem reversus est, ac in paternis agris *fermè triennio* vixit ex Possidio ejus discipulo cap. 3. Ineunte anno 391. ordinatur presbyter à Valerio Episcopo, *à* quo *parvum tempus vel usque ad Pascha* petiit, ut ad delatum munus laudabilius exercendum sese præpararet, ex epist. 148. Fit Episcopus A. 395. teste S. Prospero Augustini synchrono & amico, cujus verba ad Somnium 23. recitavi; & quidem mense Decembri, quod colligitur ex hom. 25. inter L. quam anniversaria die suæ ordinationis, uti & superiorem ad populum habuit; ibi enim ait: *Natalis Domini imminet.* Illum A. 392. fuisse presbyterum patet ex actis publicè cum Fortunato Mani

Manichæo, quæ tomo 6. inchoantur: *Quinto Kal. Septemb. Arcadio II. & Rufino V. C. Coss. habita disputatio adversus Fortunatum Manichæorum presbyterum in urbe Hipponensium regiorum, &c.* quam disputationem *tempore presbyterii* testatur se habuisse Augustinus lib. 1. Retract. cap. 16. Possidius cap. 30. scribit: *Vixit annos 76. In Clericatu autem vel Episcopatu annos fermè* 40. Nam cùm ordinatus fuerit Presbyter ineunte anno 391. & obierit A. 430. die 28. Augusti, habemus annos 39. ac menses circiter septem; & rectè Possidius dixit *fermè quadraginta*, quòd deerant aliquot menses ad annum quadragesimum complendum. Breviarium verò ait: *Vixit annos septuaginta sex, in Episcopatu ad triginta sex.* Auctores Lectionum Breviarii, quòd sciebant ex Prospero Augustinum creatum Episcopum A. 395. mortuum verò A. 430. cùm de mense ordinationis eisdem non constaret, partem primi, ac partem postremi anni Episcopatus rotundo numero designarunt, quod sæpè ab historicis fit, qui mensium rationem plerumque non habent, uti Chronologi solent. Et tu quoque scribis Augustinum vixisse *annos 76. penè confectos, idest ante quadrimestre inchoatum Novembris.* Vocas *quadrimestre* spatium temporis, quod tamen à die obitus 28. Augusti ad diem Natalem Augustini decimum tertium Novembris, non est quadrimestre, sed tantùm bimestre, ac dierum undeviginti. Verùm quia dies quatuor Augusti, ac quindecim Novembris supra duos menses medios in illo spatio includuntur, quadrimestre appellasti, quamvis perperam ac barbarè id expresseris: *ante quadrimestre inchoatum Novembris*, cùm scribere debuisses: *terminandum mense Novembri*, hoc enim mense non inchoabatur postremum illud quadrimestre, sed die 28. Augusti. Sed cùm ubique somnies, in Grammatica quoque dormitas. Hoc tamen omisso, jam vides nullam dissimilitudinem in numero annorum inter Possidium ac Breviarium reperiri, sed annos Episcopatus quos ille cum annis Clericatus conjunctè ponit, istud separatim designare, annis tamen Clericatus nullo planè numero indicatis; Episcopatus verò annis utroque termino incluso numeratis, nempè ab A. 395. ad A. 430.

MACEDO.

PUta enim rationes ab anno 388. quo anno Augustinus est baptizatus usque ad annum 431. invenies annos quadraginta tres, qui si addas tres post triginta, qui est annus baptismi, efficiunt quadraginta sex. Sume triginta, qui supersunt à nativitate, colliges septuaginta sex, quæ est justa summa annorum vitæ Augustini, & demum redis ad initium natalis ipsius, qui fuit annus 355.

SOMNIUM XXX.

GRatulor tibi de annis quadraginta tribus Augustini; siquidem jam tandem tam benè antea soporatus, incipis vigilare. Nam cùm in eadem pagina dixisses ab A. 388. ad 431. numerari *quadraginta sex annos*, ut notavi ad Somnium 17. & postea somniasses *annos novem Clericatus Augustini* in Breviario Romano, ac *tres*, dein *quinque Episcopatus* cum Valerio, *annum exercitum itineribus*, *praeparationibus*, ac plura alia portentosa somnia; jam à nescio quo perito artis calculatoriæ monitus, ab A. 388. ad A. 431. annos tantùm *quadraginta tres* supputasti. Quòd si tuo Marte tam rectè calculos subduxisti, etiam atque etiam rursus gratulor, quòd in eadem prorsus pagella citò citiùs tantos in Arithmetica progressus feceris. Sunt tamen duo, quorum te admonitum velim. Primùm ne adeo pueriliter ac veluti in digitis numeros supputes. Nam cùm dicis: *Invenies annos quadraginta tres, quibus si addas tres post triginta qui est annus baptismi, efficiunt quadraginta sex. Sume triginta qui supersunt à nativitate, colliges septuaginta sex.* Vix pueri ita rationes putarent; nam si ponas annos 43. & *addas tres post triginta*, idem est ac dicere, *tres supra triginta*; qui numeri additi efficiunt septuaginta sex; non autem quadraginta sex. Verùm ex tribus ac triginta, tu tres priùs sumis, ut habeas numerum quadraginta sex. Ejicito prorsus è mente huncce 46. annorum numerum, qui tibi sanè climactericus fuit, ac periodum ita restitue: *Invenies annos 43. quibus si addas tres post triginta, qui est annus baptismi, efficiunt 76. quæ est justa summa, &c.* Cetera expunge; cùm sint puerilis tautologia. Verùm incipis iterum dormitare, cùm ex illa supputatione colligis annum Natalem Augustini 355. Nam Rivius ait Augustinum baptizatum anno 388. ætatis suæ 33. completo, unde annum Natalem ponit 354. nec tu de illo anno 33. num completo, an incompleto, ne quidem dubitasti, sed pro incompleto, seu decurrente citra dubium illum supposuisti. At falsum est anno 388. baptismum Augustini contigisse, cùm anno 387. deputandus sit ex superiùs demonstratis ad somnium 9. 10. & 18. & proximè rursus ostendam.

Ibid.

MACEDO.

ITa *natus est anno 355. baptizatus anno 388. mortuus anno 431. quòd si quis negare audeat oportet ut evertat totam rationem chronologicam Augustini, quam ipsemet iniit, & testatam reliquit: quemadmodum hactenus demonstravimus.*

SOMNIUM XXXI.

NOn Augustinus, sed Gabriel Pennotus hanc rationem Chronologicam iniit, scribens lib.1.cit. cap.4. de Augustino. *Mea sententia est B. Augustinum A. Christi* 431. *die* 28. *Augusti obiisse, quia anno Christi* 388. *erat Romæ, illo anno baptizatus, quo anno incidit obitus Maximi Tyranni in mense Augusto, ut ille fatetur lib.* 3. *con. lit. Pet. cap.* 25. *& baptizatus est in annis triginta tribus, & vixit Ann.* 76. *unde oportet illius obitum in Ann.* 431. *non in* 430. *referre. Quo supposito, si B. Augustinus Ann. Christi* 431. *die* 28. *Augusti obiit, necesse erit illius diem natalem in Ann.* 355. *Idib. Novemb. incidisse, &c.* Itaque tuam illam Chronologiam non Augustinus, sed Pennotus iniit, & somniculosis testamento reliquit. Porrò quid tu hactenus demonstraveris, nemo non intelligit, videlicet pura puta somnia, eáque portentosa quæ vel tibi si quandoque vigiles, horrorem, vel certè stuporem incutiant. Augustini chronologia tibi prorsus incognita, ex ejusdem libris elicitur, eámque paucis exhibeo. Augustinus Tagaste in Africa natus est anno 354. Idibus Novembris Constantio Augusto VII. & Constantio Cæsare III. Coss. Idem verò testatur se annum undevicesimum agentem, lecto Ciceronis Hortensio, spreta divitiarum cupiditate, ad solam sapientiam magno impetu anhelasse. Verba adduxi ad Somnium 3. Kalendis Januariis A.373. annum undevicesimum agebat ante dies 49. inchoatum. Lib.4. Confess. cap. 16. testatur se *annos natum fermè viginti* Categorias Aristotelis, ac disciplinas Geometricas, Musicas, Arithmeticas, proprio Marte, sine magistro didicisse. Habes annum 374. Initio lib.4. Confess. ait: *Per idem tempus annorum novem ab undevicesimo ætatis meæ, usque ad duodetricesimum, seducebamur, & seducebamus falsi, atque fallentes in variis cupiditatibus, &c.* Annus 28. labebatur Augustino A. Christi 382. Rursus lib. 5. caput tertium ita inchoat: *Proloquar in conspectu Dei mei annum illum undetricesimum ætatis meæ. Jam venerat Carthaginem quidam Manichæorum Episcopus Faustus, &c.* addit se cum eodem ibidem postea collocutum de opinionibus Manichæorum, quas Faustus ab Augustini dubiis, quæ ea in secta patiebatur, expedire non potuit. Eo verò anno diutius se cum Fausto vitam egisse cap. 7. testatur: *Cœpi*, inquiens, *cum eo pro studio ejus agere vitam, quo ipse flagrabat in eas literas, quas tunc jam Rhetor Carthaginis adolescentes docebam, & legere cum eo, si quæ ille audita desideraret, sive quæ ipse tali ingenio apta existimarem.* Inferiùs autem cap. 13. ait se delectatum, cùm postea Mediolani S. Ambrosii orationes audivit, *Suavitate sermonis, quamquam eruditioris, minùs tamen hilarescentis, atque mulcentis, quàm Fausti.* Itaque annum ætatis 29. Carthagine egit cum Fausto, nempè Christi 383. Idem lib.6. Confess. cap. 9. scribit: *Et ecce jam tricenariam ætatem gerebam in eodem luto*

hæsitans aviditate fruendi præsentibus, fugientibus, & dissipantibus me, dum dico: Cras inveniam: ecce manifestum apparebit, & tenebo, & ecce Faustus veniet, & exponet omnia. Vocat *jam tricenariam ætatem,* quia decurrente 29. jam jam acturus erat annum tricesimum. Idem verò lib. 5. cap. 8. ita exorditur: *Egisti ergo mecum, ut mihi persuaderetur Romam pergere*; quò paulò post etiam transmisit. Num id contigerit labente Autumno A. 383. vel aperiente se mare, A. 384. in medio relinquo. Romæ periculoso morbo decubuit, à quo recreatus, Manichæis quidem se adhærere simulabat, cùm tamen mente jam ad Academicos transisset, de omnibus dubitans, ac quidpiam certi assequi se posse desperans. Ibid. cap. 9. & 10. Scholam igitur privatam in Urbe aperuit, ubi tamen offendit discipulos cùm aliquamdiu scholam frequentassent, pactam mercedem fraudantes, ad alium præceptorem, facta coitione, transire. Interea cùm Symmachus rogatus fuisset Oratoriæ artis professorem Mediolanum mittere, contigit, ut dictione proposita, inquit cap. 13. *me probatum Præfectus tunc Symmachus mitteret.* Lib. 5. cap. 13. Symmachus urbis præfecturam administravit A. 384. ex LL. 44. *de Appellat.* & 4. *de sent. ex periculo*, datis ad eundem Præf. Urbis *Richomere & Clearcho Coss.* Cod. Theod. quibus Consulibus Augustinus annum 30. ætatis exegit. S. Doctor lib. 3. con. lit. Petiliani cap. 25. ait: *Cùm ego Mediolanum ante Bautonem Consulem venerim eique Consuli Kalendis Januariis laudem in tanto conventu conspectúque hominum pro mea tunc Rhetorica professione recitaverim.* Bauto consul collega Arcadii Augusti, magistratum capessivit A. 385. Augustini tricesimo primo ante dies 49. inchoato. Ex allato Augustini testimonio patet eundem A. 384. Mediolanum venisse, ac elapsis feriis vindemialibus, Rhetoricam cathedram insedisse, ac de more ineunte anno, Bautoni Consuli magistratum auspicanti, panegyrim recitasse. Hæc Chronologia est ex ipsius Augustini libris deducta, ac illius annum natalem recto filo retrahit ad Idus Novembris A. 354. Nam si A. 355. natus fuisset, anno vigesimo nono exeunte, ac jam tricenariam ætatem agens, Christi 384. fuisset Rhetor Carthagine, ac Fausto convivens, ab eo dicenda discens, cùm tamen A. 384. Romæ fuerit, ubi post ægritudinem convaluit, scholam aperuit, aliquandiu docuit, magna jam sui nominis fama per Urbem resonante, ita ut & Symmacho innotuerit, ac probatus, Mediolanum missus fuerit; ubi incumbente Autumno, publicum Rhetorem agere cœpit. Et sanè uti postea Mediolani fecit, Carthagine A. 383. ætatis suæ undetricesimo feriis vindemialibus docendi munus abdicavit, annuo stipendio expleto. Quod scimus Symmachum A. Christi 384. fuisse Præfectum Urbis, descripta Augustino Chronologia ad hunc annum veluti ad regulam certissimam dirigenda est, quam cùm Macedus non observasset, depravatam Pennoti Chronologiam somniando secutus est. Denique lib. 8. Confess. cap. 7. narrat se Potitiani verbis ad Christianam

fidem,

fidem, ac Catholicum dogma conversum, & tempus designans, ait: *Quoniam multi mei anni mecum effluxerant, fortè duodecim anni, ex quo ab undevicesimo anno ætatis meæ lecto Ciceronis Hortensio excitatus eram studio sapientiæ, &c.* Ab anno undevicesimo duodecim postea annis effluxis, agebat Augustinus annum ætatis trigesimum secundum, qui cùm id temporis flueret, seu adhuc decurreret, inter illos duodecim non numeratur, quos ab anno undevicesimo ad eum, quem tunc agebat, effluxos, sive præteritos ex integro, contestatur. Ille verò A. 386. annum alterum supra tricesimum agebat. Ibidem verò capite statim insequenti octavo narrat se ea voce divinitus lapsa: *tolle, lege,* plenè conversum, ac de abdicanda professione Rhetorica proximis jam vindemialibus feriis cogitasse, quæ lib. 9. cap. 2. fusiùs prosequitur. Tum cap. 3. ait se rus Cassiciacum Mediolano digressum, ubi diem suum Natalem celebravit Idibus Novembris ejus A. 386. quum tertium supra tricesimum auspicaretur, qua de re plura prænotavi ad Somnium III. Hinc etiam annus baptismi S. Doctoris manifestè statuitur CCCLXXXVII. Et profectò nec melior, nec solidior Chronologia ex ejusdem Augustini libris à quoquam colligi potest, à qua nullus nisi somniando deflectit.

MACEDO.

Pag. 728. col. 1.

Fateor me priùs inclinasse in sententiam eorum, qui designant annum mortis Augustini 430. propter objectionem proximè mihi proponendam. Sed maturè re considerata, & testimoniis Augustini expensis, & collatis cum narratione Possidonii, & supputatione Breviarii, deprehendi illam sententiam, quæ placere cœperat, cum manifesta Chronologia Augustini pugnare. Itaque huic adhæsi, & annum fixi, & clavum adegi, quem nemo possit refigere.

SOMNIUM XXXII.

Hinc procul me repentè proripiam; ne, dum somnias, huncce tuum clavum mihi in caput infigas. Sed mitto hæc tua tam grandia philacteria. Scribis te sententiam priorem mutasse. Quis autem hoc miretur, cùm Augustini etiam vestem mutaveris; siquidem in uno & altero frontispicio primi & secundi tomi tuarum Collationum, Augustini effigies ære ducta visebatur cum Augustinianorum Fratrum toga, ac cucullo; at in hoc tuo tertio (non dico postremum, quia brevi quartum emittes, & fortè etiam quintum, ut quatuor libros Magistri sententiarum tuorum Theologicorum voluminum numero superes) Canonicorum Regularium veste, & ut vulgò dicimus, *roquet,* induta conspicitur. Tu sanè fictori pro Augustiniana veste mutanda,

aliquot obolos numerasti, cùm sententiam quam modò tenes priori ... , Pennotus gratis tibi donaverit. Illi ergo adhære plus etiam ... am ad scopulos conchæ adhærescunt. At desine clavum, quo eandem in posterorum mentibus figas, jactare; nam crassiori tantùm immanium somniorum sputo illam fixisti, quam quilibet possit vel levi oris flatu reffigere. Scribis te id fecisse *maturè re considerata.* Quis præter te maturè, hoc est, seriò unquam somniavit? Vox illa *maturè* palam indicat, te nova rursus insomnia maturare. Addis te à priori sententia rebellasse *testimoniis Augustini expensis, & collatis cum narratione Possidonii, & supputatione Breviarii,* quibus iterum me in tuorum somniorum memoriam inducis, quorum non dicam confutatione, sed sola dudum me narratione delassasti. Dum Possidonii ac Breviarii testimonia Latinè tantùm scientibus notissima, non intelligis, ad incitas licèt somniando redactus, paupertini ingenii homo apparuisti. Denique somnias primam illam sententiam *cum manifesta Chronologia Augustini pugnare*, cùm Augustinianæ Chronologiæ ne minimum quidem apicem videris, ut prodigio propiùs videatur, te ea manifesta jactare, quorum tam profunda ignorantia labores. At oleum & operam perdo, qui velim somniantem monere.

Ibid.

MACEDO.

Venio ad objectionem, quæ me deterrebat à sententia & valida specie videtur. Extant literæ Theodosii Junioris missæ per Ebagnium Magistrianum ad Augustinum tractoria, eum ad Concilium Ephesum vocantis, quæ perlatæ sunt ad Capreolum Primatem Carthaginensem anno 431. per Pascha ejus anni, quæ invenerunt jam mortuum Augustinum, & ita rescripsit ad Imperatorem, Synodúmque Capreolus; igitur anno superiori decesserat Augustinus, nempè anno 430. mense Augusti. Quod mihi visum erat argumentum invictum.

SOMNIUM XXXIII.

Tunc sanè vigilabas, cùm illud argumentum tibi invictum videbatur. At cùm literas Capreoli dubiæ fidei incusas, indubitanter dormitas. Pennotus, à quo didicisti obitum Augustini protrahere ad A. 431. Capreoli literas dissimulavit; tu verò easdem non uno somnio eludere pertentas, ut proximè exponam. Interim quid hic somnias de literis Tractoriis Theodosii Junioris? Literæ Augustorum, quibus Episcopos ad Synodos invitabant, digniori ac proprio vocabulo, honoris gratia, nuncupabantur; nempè *sacræ*, aut *divales* dicebantur. Appellabo exempla literarum ejusdem Theodosii. In prima parte Synodi Ephesinæ cap. 31. legitur: *Exemplum sacræ, quam*

religio

religiosissimus princeps Theodosius ad Cyrillum Alexandriæ Episcopum misit, & cap. 32. dicitur : *θεῖον γράμμα* : *Divales literæ*, quo modo aliæ ejusdem literæ appellantur alibi in gestis ejusdem Concilii. Liberatus Diaconus Carthaginiensis in Breviario cap. 5. ait : *Scripsit Imperator sacram & B. Augustino Hipponiregiensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, ut ipse Concilio præstaret sui præsentiam.* Ita vir doctus proprio vocabulo *sacram* epistolam appellavit, quam tu aliena voce *Tractoriam* nuncupasti. Ceterùm literæ quibus Primates provinciales Episcopos ad Synodum vocabant, *Tractoriæ* vulgò dicebantur. Ita eas appellat Augustinus lib. 1. post collat. cap. 24. epist. 217. In psal. 36. & non semel in Codice Africano. Cùm Imperator sacram pro habenda Synodo mittebat, Præfecti Prætorio, cùm id in mandatis habebant, Tractorias Episcopis dabant, quarum beneficio publica evectione utebantur. Constantinus in literis ad Ablavium Præf. Pr. pro convocanda Synodo Arelatensi datis, ait : *Singulis Episcopis singulas Tractorias tribuas.* Quòd earum beneficio sine privato impendio, Episcopi terrarum tractus emetiebantur, *Tractoriæ* nuncupatæ sunt; ac inde etiam nuncupatæ literæ Primatum ad Synodos evocantium Episcopos; quamvis hi evectione publica non uterentur. Verùm cur non liceat tibi nomen unius epistolæ commutare, qui potuisti vestem Augustino mutare, itémque annos ejusdem nativitatis, baptismi, ac mortis susdeque variare, retrahere, protrahere, ac clavo etiam figere, *quem nemo possit refigere?*

MACEDO. Ibid.

Verùm cùm rem seriò examinassem, & vidissem vacillare fidem eorum qui hanc Epistolam producebant, & de anno, quo data esset, ambigere, eaque mihi suspecta esset, quòd esset contraria alii epistolæ ejusdem Theodosii insertæ actis Concilii, cœpi dubitare de fide primæ illius epistolæ.

SOMNIUM XXXIV.

Non seriò, sed serò, cùm jam te somnus invasisset, rem examinasti. Verumne, an fictum sit exemplar epistolæ Theodosii ad Augustinum, quod apud quosdam recentes Scriptores legitur, nihil tua somnia juvat. Vis argumenti, quod eludere conaris, sita est in responso Capreoli, qui circa Pascha A. 431. rescripsit Theodosio Augustinum non amplius fuisse superstitem. Verba ejusdem exhibebo ad Somnium 38. Idem etiam in epistola ad Synodum Ephesinam scribit : *Literas Imperatoris in diebus Pascha ad nos perlatas esse, quando jam inde usque ad universalem Synodum vix duorum mensium spatium*

supererat. Liberatus Diaconus cap.5. Breviarii ex Archivis Carthaginiensis Ecclesiæ, cujus Diaconus vixit, ipsum literarum Theodosii perlatorem nominat Ebagnium Magistrianum. At tu somniando dubitas num Theodosius ad Augustinum scripserit? Testatur Capreolus se aperuisse ac legisse literas Imperatoris ad Augustinum; Liberatus virum designat qui easdem Principis literas Carthaginem detulit, & dubitas an Theodosius ad Augustinum literas miserit; & non somnias?

SOMNIUM XXXV.

ALiud insuper somnias, cùm dicis priorem illam Theodosii epistolam tibi *suspectam esse, quòd esset contraria alii epistolæ ejusdem Theodosii insertæ Actis Concilii.* Erras primùm, quia in priori epistola Augustinus ad Synodum invitatur; in altera verò quædam ab Imperatore schismaticorum literis decepto, adversùs S. Cyrillum decernuntur. Sunt igitur disparatæ epistolæ, non, uti somnias, contrariæ. Erras iterum dum dicis epistolam posteriorem esse insertam Actis Concilii. Somnias. Inserta est Actis Conciliabuli, quod Joannes Antiochenus cum suis Syriacis Episcopis apud Ephesum contra S.Cyrillum conflavit. Cùm tamen Epistola Capreoli in qua S. Augustinus circa Pascha A. 431. non fuisse inter vivos dicitur, inserta sit actioni primæ sanctæ Synodi. Addis *vacillare fidem eorum qui hanc epistolam producebant, & de anno, quo data esset, ambigere.* Quicquid dixeris de exemplari nuper producto ejus epistolæ, nihil ad causam dices. Cùm certum sit ex literis Capreoli, ac historia Liberati Diaconi, Theodosium scripsisse ad Augustinum, easque literas circa Pascha A. 431. in Africam delatas, illum invenisse jam demortuum. Sanctus Gregorius VII. eximiæ doctrinæ ac eruditionis Pontifex, in *decretali epistola* ad Ottonem Constantiensem cap. 4. ait: *Huic etiam Augustino, ut liber Liberati testatur, Theodosius Imperator per sacram suam mandavit, ut se Ephesino Concilio præsentaret; sed heu, tam egregius Doctor ante mundo subtractus est, quàm ad illum invitatoria Romani principis epistola pervenisset.* Hæc ille in Apologetico Synodi Romanæ. Itaque aut falsus fuit Capreolus, mentitus Liberatus, ac denique Gregorius Papa deceptus, dum S. Augustinum ante Pascha A. 431. mortuum dixerunt; aut tu somniasti putans eundem id temporis superstitem fuisse.

Ibid.

MACEDO.

C*Ausas aperio. Prima est, quia illa posterior esse dicitur, quàm alia data ad Cyrillum, & alios Episcopos Orientales XIII. Kal. Novembris, cùm dari prius debuisset ad Augustinum, qui in alieno imperio,*

& quasi alio Orbe vivebat, cujúsque major ratio habenda erat, propter doctrinam & auctoritatem, quam summam obtinebat.

SOMNIUM XXXVI.

THeodosius, ut ipse ait cap. 32. primæ par. ejus Synodi, *ad omnes omnino Deo dilectos Episcopos Metropolitanos literas scripsit.* Cùm verò fortè à Cyrillo, accepisset Augustinum peragendæ Synodo necessarium esse, ad eundem quoque privatum licèt Episcopum, sacram destinavit. At tu quo literæ ad Orientales datæ, priùs scriptæ videantur, somnias unum ante mensem easdem scriptas; narras enim illas datas *XIII. Kal. Novembris*, cùm reapse legantur: *Data Constantinopoli XIII. Kal. Decembris, consulatu DD. NN. semper Augustorum Theodosii quidem XIII. Valentiniani verò III.* Cùm somnum excusseris, *Novembri* expuncto, Decembrem reponas.

MACEDO.

Ibid. col. 2.

S*Ecunda, quia in responsione Capreoli, vox est inepta, cùm dicat ad Synodum:* Domini & Filii nostri Imperatoris Theodosii, *quæ conjunctio* Domini & Filii *dissona est; nec appellatio* Filii *Capreolo congruebat Carthaginensi Episcopo, cùm vix eo tempore Romano Pontifici conveniret. Nimium sibi arrogaret Capreolus, si eo nomine Imperatorem Orientis afficeret.*

SOMNIUM XXXVII.

NOn est inepta vox Capreoli, nec conjunctio *Domini & Filii* dissona; sed tu inepta ac dissona somnias. Ohe: jam satis obdormivisti; depelle jam somnum; oculos perfrica, ac lege in tomo 2. operum S. Augustini plures titulos, seu inscriptiones epistolarum ejusdem Patris: *Domino dilectissimo & desideratissimo filio Palatino*, epist. 208. *Domino dilectissimo Romulo filio*, epist. 211. Idem *Domino ac Filio* inscribit epistolas 70. 123. 124. 129. 158. 160. 210. 212. Imò etiam ad feminas scribens, vocem utrámque jungit: *Dominæ religiosissimæ filiæ Ecdiciæ:* Epist. 199. 132. & 143. Tune ille unus homo es, *quem delectat de Augustino & meminisse, & loqui, & cogitare, imò & pro consuetudine somniare?* Hac sanè vice de Augustino nec meministi, nec cogitasti, & non modò de eodem, sed etiam in eodem *pro consuetudine* somniasti. In Novella secunda Theodosii ad Valentinianum, quibus imperantibus Augustinus ac Capreolus vixerunt, legimus: *Domine sacratissime Fili Auguste.* In epistola 6. Vigilii Papæ ad Auxanium: *Christianissimi Domini Filii nostri Imperatoris.* Et inter ejusdem

Vigilii epiſtolas proſtant literæ Pontiani Epiſcopi privati in Africa cum in ſcriptione : *Clementiſſimo , atque piiſſimo filio Iuſtiniano Imperatori Pontianus Epiſcopus in Domino ſalutem.* Sanctus Ambroſius in orat. de obitu Valentiniani : *Sed ad veſtram* , inquit, *ſanctæ Filiæ* , *conſolationem revertar.* Et iterum : *In vobis eſt* , *Filiæ* , *ut fratrem vobis jam nemo poſſit auferre.* Erant illæ Valentiniani ſenioris filiæ , ac junioris & Gratiani Auguſtorum ſorores.

MACEDO.

Tertia , quia hæc epiſtola pugnat cum illa alia indubitata ejuſdem Imperatoris ad Celeſtinum Papam , Rufum Vicarium per Illyricum, & Auguſtinum & reliquos , quæ miſſa fuit poſt inchoatum , imò & penè confectum Epheſinum Concilium , ideſt menſe Iulio A. 431. uno ante obitum Auguſtini menſe , quod argumento eſt , nondum innotuiſſe Theodoſio , neque Orientalibus mortem Auguſtini. Qui ergo potuit per Paſcha ejuſdem anni, quo ſunt ei reddita literæ Capreoli per Ebagnium miſſa , de Auguſtini obitu , quæ vulgaris opinio eſt , reſcire ? Non ergo deceſſerat Anno illo priore 430. Auguſtinus.

SOMNIUM XXXVIII.

MAgnus es ſomniator. Extat in actis Conciliabuli apud Epheſum epiſtola Theodoſii cum epigraphe : *Celeſtino , Rufo , Auguſtino , Alexandro , &c.* data menſe Julio A. 431. Hanc vocas *indubitatam* ; illam verò Capreoli , quæ inſerta eſt actioni primæ ſanctæ Synodi Epheſinæ *mihi* , inquis *ſuſpecta , ac cœpi de fide illius dubitare.* Imò viri docti dubitant de illo nomine *Auguſtino* quod in illo titulo legitur ; nam in quibuſdam Græcis exemplaribus habetur : Αὐγουστιανῷ *Auguſtiano* ; atque ita ſcribitur in noviſſima editione Labbeana tom. 3. Concil. pag. 722. ubi non Auguſtinus , ſed *Auguſtianus* legitur. Ferrandus Diaconus Carthaginienſis S. Fulgentii amicus , idémque ſcriptor inſignis in epiſtola ad Pelagium & Anatolium laudat literas : *Beatæ memoriæ Capreoli Clementiſſimo Principi Theodoſio ſcribentis :* Et poſtea ait : *Et in alia epiſtola ad Epheſinum Concilium per Baſſulam directa Diaconum* ; ubi utriúſque Capreoli epiſtolæ fragmenta recitat. Liberatus itidem Diaconus Carthaginienſis non ſolùm earundem literarum meminit , verùm etiam hominem nominat à quo perlatæ ſunt, ſcribens cap. 5. Breviarii Cauſæ Neſtorianorum & Eutychianorum : *Qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam , audivit à Capreolo ipſius urbis Antiſtite , beatum Auguſtinum ex hoc mundo migraſſe ad Dominum, accepti ſque ab eo ad Imperatorem literis loquentibus de obitu B. Auguſtini, Conſtantinopolim , unde venerat , rediit.* Meminit ſtatim etiam epiſtolæ

ejuſdem

ejusdem Capreoli ad Synodum Ephesinam. Itaque Theodosius Imperator adveniente Ebagnio, ex literis Capreoli ante Julium mensem A. 431. intellexit S.Augustinum obiisse. In Ephesina etiam Synodo universi Patres ibi degentes, in prima actione habita die 22. Junii, dum in literis Capreoli legeretur: *Primum enim Domini & Filii nostri religiosissimi Theodosii Imperatoris litera ad manus nostras pervenerunt, ejusmodi erant, qua beata memoria fratris & Coepiscopi nostri Augustini prasentiam peculiari ratione efflagitabant. Verùm cùm ea litera illum jam tum è vivis excessisse comperissent, &c.* Tu verò dicis *mense Iulio A.431. nondum innotuisse Theodosio neque Orientalibus mortem Augustini.* Profectò si Orientales Episcopi, quemadmodum tu oculos somniando claudis, aures obturassent, Augustini mortem, dum à Primicerio Notariorum legebantur literæ illæ Capreoli, non intellexissent. Cùm verò Ebagnius *Constantinopolim rediit*, nonne Theodosius Imperator obitus Augustini certior factus fuit? Equidem quis te somniasse neget, qui epistolam Capreoli *suspectam* dicas, quam gestis Synodalibus Patres Ephesini inseruerunt, quam Ferrandus ac Liberatus Carthaginiensis Ecclesiæ, quam Capreolus administraverat, Diaconi ex ejusdem Archivis laudarunt, cùm uterque etiam proximo ab Augustini obitu sæculo floruerit. Qui autem, inquis, fieri potuit, ut Augustinus in epigraphe epistolæ à Theodosio scriptæ mense Julio A.431. nominaretur, si ille ante annum è vita migrasset? Jam tibi responsum est, dubiam & variam esse ejus nominis lectionem. At quòd nusquam *Augustiani* Episcopi nomen in vetustis ejus sæculi monumentis apparet, dicendus est errasse scriptor literarum Theodosii, secutus formulam inscriptionis anno superiori designatæ, cùm nondum Augustini obitus Constantinopoli innotuisset. Et planè somnias, dùm ne scriptor illius epistolæ Augustini obitum apud Constantinopolim credatur ignorasse, fingis Capreolum Carthaginiensem Primatem falsum de Augustini morte nuntium ad Theodosium remisisse.

MACEDO.

Quartu; quia vix credibile est, tandiu latuisse obitum illius solis, ut intra decursum anni solaris in occulto esset, cùm ejus lux sole clarior foret, qui si deficeret, statim nox in Ecclesiam incubuisset. Sanè vivebat illo anno 430. exeunte, & ineunte, imò adulto A. 431. donec ad mensem Augustum pervenit.

SOMNIUM XXXIX.

Multùm loquentia vales, cùm etiam somniando tam bellè rhetoriceris. Augustinus sol erat Ecclesiæ Latinæ, Cyrillus

Græcæ. Neutrius libri in alterius nationis idioma versi erant; fama tamen in suo uterque Orbe supra alterum splendebat: *Solémque suum sua sydera norunt.* Ille ergo Occidentalibus, iste Orientalibus notior. Hinc Augustini, qui in Occidentali imperio vivebat obitus, non tam citò Græcis, ac Theodosio Imperatori innotuit, cùm præsertim Primates, qui Principis aures occupabant, parum de Augustino curarent, imò vix nomine tenus notum haberent. Quoúsque tamen dices: *Sanè vivebat illo anno* 430. *exeunte*, *&c.* sanè haud sana mente somniabis.

Ibid. MACEDO.

Unum obstat, quòd literæ Capreoli sunt idoneæ, non apocryphæ, nec suppositæ; hæ autem perspicuè tradunt decessum Augustini. Respondeo me nolle improbare literas Capreoli, sed rem in eis contentam. Puto Capreolum ita existimasse, nec temerè, quia cùm inaudisset irruptionem Barbarorum in eam partem Africæ, & propter arctissimam Hipponis Regis obsidionem incerti nuncii essent, & Augustinus inclusus teneretur, & jam fortasse ægrotaret, è conjecturis sibi persuasisse mortuum esse, ac de eo monuisse Imperatorem. Non igitur de re certior factus, sed conjecturis ductus, aut minùs veris nunciis credulus obitum Augustini affirmavit.

SOMNIUM XL.

JActo lapide, manum retrahis, & occultas. Dicis te *nolle improbare literas Capreoli.* At superiùs conjunctionem dissonam *Domini & Filii* vellicabas, ut non tantùm rem contentam, sed ipsas planè literas suspectas faceres. Dubitabas de literis Theodosii ad Augustinum, quòd posteriùs quàm ad Orientales, datæ dicebantur. Jam impetum somniandi remittis, ac obitum tantùm Augustini in illa epistola assertum inficiaris. Capreolus qui id temporis vivebat, qui Carthagine urbe proxima Numidiæ, ubi Augustinus erat Episcopus, sedebat, falsos de Augustini morte nuntios accepit, qui omnium Ecclesiarum Africæ curam gerebat, ac omnium inibi Episcoporum ordinationes probabat, is, inquam minùs veris nuntiis credulus obitum Augustini affirmavit. At tu nuntianti tibi Pennoto Augustinum obiisse anno 431. cum plausu credis, affirmas, & magna voce inclamas. Nonne, ô bone, dormitas, & somnia narras? Num vigilans oculos in Chronicon S. Prosperi quandoque conjecisti? Scribit: *Theodosio XIII. & Valentiniano III. Augustinus Episcopus per omnia excellentissimus moritur V. Kal. Septembris libris Iuliani inter impetum obsidentium Vandalorum in ipso dierum suorum fine respondens,*

&

& gloriosè in defensione Christianæ gratiæ perseverans. Et statim: *Basso & Antiocho: Congregata apud Ephesum plus C C. Synodo Sacerdotum, Nestorius, &c. damnatur.* Consulatus Theodosii X I I I. & Valentiniani I I I. est character-infallibilis anni vulgaris Epochæ 430. insequens consulatus Bassi & Antiochi signat in fastis annum 431. Si tanto verborum Prosperi tonitru non excitaris, non jam somno, sed mortali planè lethargo opprimeris. Is est Prosper Augustini, ejúsque doctrinæ cultor eximius, ac post illius obitum defensor acerrimus, cui etiam Augustinus libros de prædestinatione Sanctorum, ac de dono perseverantiæ nuncupavit. Ille quidem annos tantùm mortis Romanorum principum, non mensem, non diem obitus designavit. A. 392. *Valentinianus laqueo apud Viennam periit*; A. 395. *Theodosius Imp. Mediolani moritur*; A. 408. *Arcadius Imp. Constantinopoli moritur.* A. 423. *Honorius moritur, &c.* At Augustini sui obitum narrans, annum, mensem, ac diem denique in literas misit. Imò etiam exposuit eundem, cùm postremo morbo correptus fuit, apologeticos libros contra Julianum adornasse. Consulatus X I I I. Theodosii, & tertius Valentiniani Augustorum est planè clavus trabalis, quo S. Prosper obitum Augustini sui fixit in Anno Christiano 430. die 28. Augusti, quem certè clavum nemo possit, nisi tecum somniando, refigere.

SOMNIUM XLI.

SCribis Capreolum falsò putasse Augustinum è vita migrasse, cùm propter arctissimam Hipponis Regis obsidionem incerti nuntii essent, & Augustinus inclusus teneretur, *& jam fortasse ægrotaret.* Extat sermo C X I. de Temp. quem, uti eruditè Baronius observavit, S. Augustinus ad Hipponenses jam à Vandalis obsidione cinctos, recitavit; in quo ait: *At cum oculos nostros dira calamitas & obsidionis percusserit, & nunc tempore mortalitatis affligat, &c.* Hic vero sermo inscribitur habitus *feria quinta post Dominicam passionis*; nempè die decimo ante Pascha. At tu pro arbitrio eundem id temporis ægrotasse commentaris, cùm Capreolus scribens per festa Paschalia, quòd ægrotare illum intellexerat, mortuum affirmavit. Num dices è pulpito improvisa febre correptum, in lectum se recepisse? Auctor est Possidius, qui cum Augustino à Vandalis inclusus fuerat, S. Doctorem *tertio illius obsidionis mense decubuisse febribus*; cap. 29. Si adulto Aprili ægrotare cæpit, obsidio inchoata fuerat mense Januario. Næ tu artem militarem calles, qui sæviente hyeme munitissimam urbem, quæ nec decimo quarto obsidionis mense expugnari potuit, teste eodem Possidio, militari corona cingis? Bonifacius Comes vir bello strenuus, urbem cum numeroso præsidio propugnabat. Nullosne hic nuntios furtim, præsertim quà hostili classe non adeo arctâ custodiâ

mare claudebatur, Carthaginem emittere poterat, ut Proconsuli Africæ obsessæ urbis statum subinde significaret, ac Augustini etiam valetudinem sive prosperam sive adversam exponeret? Cavesis, ne dum mense Aprili Augustinum ægrotantem, ac exeunte Augusto A. 431. mortuum fingis, hæc tua somnia crudeliora censeantur, quippe qui diutino quinque mensium morbo senem sanctissimum excrucias. Augustinus lib. 8. Confess. cap. 5. rectè dicebat: *Nemo est, qui dormire semper velit.* At tu vis etiam semper somniare.

P. 719. col. 1.

MACEDO.

QVoquomodo res se habeat, certè Augustinus ante Augustum Anni 431. superstes fuit, & ita sibi persuasit Imperator, cùm ad Celestinum, Rufum, Augustinum Iulio mense anni 431. literas de statu Concilii dedit. Tam verò mihi perspectum, & exploratum est in hunc annum ejus obitum incidisse, ut id & demonstrasse me putem & demonstraturum credam.

SOMNIUM XLII.

RES eo certè modo se habuit, quo Patres id temporis viventes contigisse testantur. Capreolus, ac Prosper S. Augustini amici ac Synchroni affirmarunt eundem A. 431. superstitem non fuisse. Profectò aut illi mentiti sunt, aut tu somniasti, & etiamnum somnias. Liberatus ac Ferrandus ambo Diaconi Carthaginienses scribunt Capreolum literas ad Theodosium misisse, quibus obitum Augustini Imperatori significabat. Num hæ literæ apud Gyarum, vel Cycladas hæsere, aut earundem perlator Ebagnius naufragium passus est, ut mense Julio Theodosius obitum Augustini ignoraverit, cùm Bessula alias Capreoli literas ante 22. Junii Ephesum feliciter detulerit? Hæc vel similia tibi somnianda sunt, ut Theodosius dici possit Julio mense Augustini mortem ignorasse. Errorem scriptoris epistolæ perperam Imperatori affricas, uti dixi ad Somnium 38. Cùm verò dicis tibi *perspectum & exploratum esse* in A. 431. Augustini obitum incidisse, in Andabatarum turmis militas, illi enim, more tuo, oculis clausis, depugnabant. Mirum sanè, quòd cùm te sopor aggreditur, *conditque natantia lumina somnus*, perspectum & exploratum post annos mille ducentos ac quadraginta novem id habere possis, quod Capreolus ac Prosper eo ipso anno, quo illud ipsum contigit, superstites ignorarunt. Jactas te *& id demonstrasse & demonstraturum?* Scito te & id somniasse, & iterum somniaturum.

MACE

MACEDO.

Ibid.

UNica adhuc uti volo ratione. Ita. Itinerarium Augustini proximè adductum est omnino certum & constans : sed illud in alium annum nisi in hunc quadrare non potest, ergo huic anno obitus Augustini est assignandus.

SOMNIUM XLIII.

VAh ! qualem novam syllogizandi formulam somnias ! Cùm puer Logicales summulas in scholis discerem, dicebat præceptor majus ac minus extremum propositionum cum medio termino jungi in præmissis ; at medium terminum non poni in conclusione, sed tantùm majus & minus extremum simul composita eandem conclusionem efficere. At tu ponis in conclusione *obitum Augustini* tanquam alterum extremorum, cùm tamen *obitum Augustini* in neutra antea præmissa nominaveris ; & hunc paralogismum, quamvis vix hoc nomine uti ausim, *rationem demonstrativam* appellas. Rectiùs dixisses : *Itinerarium Augustini Mediolano Romam Ann.* 388. *mense Aprili, ætatis Augustini trigesimo tertio decurrente, est omnino certum & constans, sed illud Itinerarium non potest mittere annum obitus Augustini ætatis* 76. *ferè completum, nisi in annum* 431. *ergo hic annus obitus Augustini est certus & constans.* Est argumentum per analogiam ad tertiam figuram, cùm in tuo illo syllogismo *Itinerarium* in utraque præmissa sit subjectum. Interim tuam illam majorem præmissam, prout à te positam, distinguo : *Itinerarium, &c.* est omnino certum & constans, prout expressum ab Augustino iter habente, concedo ; prout expressum à te somniante, nego ; nihil enim nisi puta somnia, ac aniles nugas adduxisti, ex quarum centonibus Augustini Itinerarium somniando consarcinastes. Minor tua propositio erat : *Sed illud,* nempè Itinerarium, *in alium annum nisi in hunc quadrare non potest.* Hæc non modò falsa, verùm etiam ridicula propositio est. Nam itinerarium Augustini non quadrat, te auctore, nisi in annum 388. quo Mediolano Romam se contulit. At itinerarium quod quadrat in annum 431. est quod continet iter, quod Augustinus momento fecit ex viventibus ad mortuos. Itinerarium abs te adductum signat annum 388. quo etiam Monica, ac nepos Adeodatus, aliique Mediolano Romam, sive ad Ostia Tiberina profecti sunt. At ex illo Itinerario non fit, ut Monica, & Adeodatus, & reliqui comites anno 431. decesserint. Videsis igitur quæ portenta somnies, & quò in hoc tuo Itinerario præceps corruas.

Ibid.

MACEDO.

Propositio patet, quia Pascha hujus anni 431. in eam diem incidit, quæ totam itineris rationem recto filo ab initio ad finem evoluta serie dierum in textu Augustini proposita deducit, quemadmodum superius ostendimus. Atqui solus hic annus hujusmodi Pascha habuit, igitur solus hic capax est ejus veritatis obitus Augustini.

SOMNIUM XLIV.

NEc ipse Artemidorus, qui justo volumine somnia interpretari conatus est, isthæc quæ modò somnias, intelligeret. Augustini iter Mediolano ad Ostia Tiberina contigit anno 388. uti somniasti, quo anno Pascha peractum est à die 9. Aprilis. Quod hic igitur nominas Pascha anni 431. quod contigit die XIII. Kal. Maii? Quid Augustini obitus habet cum Paschate anni quadringentesimi trigesimi primi? Dicis: *Quemadmodum superius ostendimus.* Quid de Paschate anni 431. superiùs ostendisti, qui semel tantùm pag. 718. col. 1. versu 24. dixisti epistolam Theodosii perlatam *ad Capreolum Primatem Carthaginensem anno 431. per Pascha ejus anni*, quod tamen in dubium vocasti? Putabam errasse Typographum, ac legendum: *quia Pascha anni 388. in eam diem incidit, &c.* id enim superiùs ostenderas, assignando à die Paschatis duodecim dies itineris usque Ostiam, quinque incolumitatis, & novem ægritudinis Monicæ. At somnii tui verba Typographum procul ab errore esse demonstrant; nam statim addis: *Atqui solus HIC annus hujusmodi Pascha habuit, igitur solus HIC capax est ejus veritatis OBITVS Augustini.* Sine involucris, palam, clarissimè loqueris de anno 431. Vide ergo quæ somnies. In prima propositione describis ea, quæ ostendisti contigisse Ann. 388. In altera, quam minorem Dialectici vocant, uno saltu transis ad A. 431. ac demonstrationis tuæ tibias ac cervicem frangis.

Ibid.

MACEDO.

Liquet ipso meridie clarius. Nam Pascha anni 430. incidit in diem 25. Aprilis; qua die Mediolani esse non potuit Augustinus, cùm esset ad Ostia Tiberina cum matre ac sociis post 17. dies à discessu Mediolano pridie quàm Monica decubuisset ex febribus, uti constat ex proximo Itinerario. Igitur adynaton prorsus est ponere EO ANNO 430. obitum Augustini.

SOMNIUM XLV.

DUm meridiem nominasti, jam te putabam vigilare. Verùm animadverto te etiam meridiari. *Pascha*, inquis, *anni* 430. *incidit in diem* 25. *Aprilis.* Somnias. Nam Pascha A. 430. incidit in diem 30. Martii, Cyclo Solis XIX. Lunæ XIII. lit. E. Addis: *quâ die Mediolani esse non potuit Augustinus, cùm esset ad Ostia Tiberina cum matre & sociis, &c.* Altiùs rhonchissas. Anno 430. Augustinus erat Hippone in Africa à Vandalis obsessus. Mater quidem erat Ostiæ, sed in sepulcro, ante alterum supra quadragesimum annum demortua. Equidem & hic volebam in Typographum culpam conferre, qui ediderit *Pascha anni* 430. cùm tu scripsisses (quantum dormienti tribuo!) *Pascha anni* 387. nam Pascha hujus anni contigit die 25. Aprilis, uti dicis, qua die superiùs ad Somnium 8. & 9. narraveras fuisse Augustinum cum matre apud Ostiam. At error totus tuus est, in te solo hæret omnis, nihil illius Amanuensis aut Typographus participant. Nam concludis. *Igitur adynaton prorsus est ponere EO anno OBITUM Augustini.* Loqueris ergo de anno 430. quo obiit Augustinus; ac de eo anno loqueris, quem in antecedenti propositione tui enthymematis appellaveras. Dum enim dicis EO ANNO, pronomen EO est relativum, ac connotat annum, de quo proximè sermonem feceras, videlicet 430. quo anno dicis Pascha fuisse die 25. Aprilis, cùm tamen die 30. Martii reapse contigerit, ut ex Cyclis ostendi.

MACEDO.

Ibid. col. 2.

IGitur adynaton prorsus est ponere eo anno obitum Augustini, quem sibi jure vendicet annus 431. *cujus Pascha fuit* 9. *Aprilis die accommodato ad faciendum iter, quin & ad omnem illam seriem dierum via, commorationis, incolumitatis, ægritudinis, mortis Monicæ evolvendam.*

SOMNIUM XLVI.

HÆres in eodem luto somnifero ac soporifero. Pascha anni 431. non fuit 9. Aprilis, ut somnias, sed die 19. ejus mensis Cyclo Solis XX. Lunæ XIV. lit. D. Porrò si ea die ejus anni in hac ipsa pagina dixisti Augustinum fuisse *fortasse ægrotantem*, ac Hipponi regio ab obsidentibus Vandalis castra circumdata; ægritudinis tempus putabis *accommodatum ad conficiendum iter*, & quidem viis omnibus à Barbarorum copiis infessis? Ceterùm mirus homo es in somniando; siquidem observo te aliud somniare, & aliud somniando loqui; cùm ceteri somniantes, quando contigit eosdem verba emittere, ea dicunt, quorum in somniis phantasmata ipsis objiciuntur. Video te somniare

de annis baptiſmi S. Auguſtini, ac velle illum contigiſſe non anno 387. ſed 388. id exprimunt tum characteres Paſchales, quos adponis, tum hiſtoriolæ *commorationis* apud Oſtiam, *temporis accomodati ad faciendum iter, ægritudinis ac mortis Monicæ*. Hæc intus imaginaris, quæ ſanè contigere anno 387. vel 388. At ea dicis contigiſſe non anno 430. ſed 431. & clamas: *Igitur adynaton eſt ponere eo anno 430. obitum Auguſtini*, cùm dicere debuiſſes: *Igitur adynaton eſt ponere eo anno 387. baptiſmum Auguſtini, quem ſibi jure vendicet Annus 388. cujus Paſcha fuit 9. Aprilis die accomodato, &c.* Si tibi ſomniare libeat, hoc planè modo ſomniato. Quòd verò te ſomniare tam bellè doceam, nullam mercedem abs te exigo; unam hanc gratiam repoſco, ut, cùm contra Auguſtinianos ſcribis, more tuo dormites, & ſomnies.

Ibid.

MACEDO.

AC ut nemo dubitet de Paſchali tempore, ſciat Lector, cùm à me illud diligentiſſimè inquiſitum, & certiſſimè exploratum, & feliciter repertum, & evidenter demonſtratum eſſet, voluiſſe me conſulere virum totius Philoſophiæ & Matheſeos doctiſſimum, Illuſtriſſimum Equitem Rinaldinum Anconitanum, à quo oraculum (talia ſunt illius reſponſa) accepi, & lucem authoritatis, luci veritatis adjunxi.

SOMNIUM XLVII.

TU quidem, uti libet, uti lubet, ſomniato. At quæſo à te, ne ridicula ſomnia, quibus tum frequenter, immò aſſiduè deciperis, Viro oculatiſſimo ac vigilantiſſimo affrices, qui eadem ſuo ſuffragio firmaverit. Peream, ſi *vir totius Philoſophiæ & Matheſeos doctiſſimus* tibi unquam dixit *Paſcha anni 430. incidiſſe in diem 25. Aprilis, & anno 431. Paſcha fuiſſe 9. Aprilis*. Rem ſcio. Eques Rinaldinus Paſchales characteres anni 387. & 388. tibi indicavit, ex quibus annum poſtea obitus Auguſtini expiſcari cogitabas. Tu verò acceptas in vigilia ſpecies, quòd novæ & inſolitæ vix memoriæ adhærebant, per ſomnium ſatis ridiculè turbaſti, ac Paſchales characteres annis controverſis de baptiſmo Auguſtini aſſignatos, annis itidem controverſis de obitu ejuſdem affixiſti. Qui error, ac palmaris hallucinatio non Typographi negligentiæ, ſed tuæ tantùm ſomnolentiæ deputanda eſt, uti proximè ex tuiſmet verbis demonſtravi. Itaque hoc ſomnium totum tuum eſt, in cujus partem nec Mathematicus Rinaldinus venire poſſit, immò nec Typographus Cadorinus velit.

MACEDO.

Ibid.

Hoc ultimum à die Paschatis sumptum argumentum est omnino, me authore, invictum, remque demonstrat.

SOMNIUM XLVIII.

Hoc argumentum à Paschate quod ex Pennoto, ut notavi ad Somnium 7. & 8. exscripsisti, non modò non est invictum, sed te toto campo victum, susque deque jactatum ostendit. Rem certè demonstrat, nempe te immania monstra somniasse. Nam quid aliud quàm somnia fingit, qui dicit Augustinum anno 388. die 8. Aprilis baptizatum, insequenti statim die solemni Paschatis Neophytum albatum contra leges ab Ecclesia recèns baptizatis impositas, Mediolano Romam profectum fuisse? Hoc sæpiùs tibi in faciem illido, ut repetitis ictibus, jam tandem exciteris, ac videas, quàm non dicam plumbeum ac vitreum, sed planè aërium, imò nullum sit argumentum, quod *invictum* somniando jactasti. Et quidem intus in animo somniabas Augustini baptismum, atque iter Mediolano Romam non potuisse contingere A. 387. quia eo anno Pascha fuit die 25. Aprilis; quamvis exteriori voce eum characterem A. 430. assignasti, testatus Paschale tempus à te *diligentissimè inquisitum*, licèt in Pennoti volumine illud inveneris, *& certissimè exploratum, & feliciter repertum* (hanc tantam felicitatem eidem Pennoto acceptam referas, à quo illam ore aperto, inter somnum sorbuisti) *& evidenter demonstratum esse*. Dic, quæso, in quibus Cyclis Pascha anni 387. die 25. Aprilis invenisti? Quam Octaëteridem, vel Enneadecaëteridem consuluisti, ut Neomenias Martii subductis calculis explorares, ac diem Paschatis VII. Kal. Maii anno 387. feliciter invenires? Tune putas anno 387. Pascha in Romana Ecclesia die 25. celebratum? Ante S. Leonis Magni Pontificatum nunquam Pascha diem 23. Aprilis excessit. S. Leo Magnus in epist. 64. ad Marcianum Augustum reprehendens Theophilum Alexandrinum, qui in suo Cyclo, quem ab anno 380. per annos centum digesserat, Pascha anni 455. fixisset in die 24. Aprilis, ait: *Sed in anno qui erit septuagesimus sextus* (in Cyclo Theophili) *Pascha dies invenietur adscriptus, quem à Passione Domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit auctoritas. Nam diem VIII. Kal. Maiarum ab eo cognoscimus præfinitum, qui anni limitem antiquitus constitutum excedit*. Et cùm dixisset quandoque celebratum Pascha nono, & decimo Kal. Maii, addit: *Ad octavum autem Kal. Maiarum Paschalem observantiam perducere, nimis insolens, & aperta transgressio est.*

Itaque testatur Leo in Romana Ecclesia Pascha non posse excedere diem 23. Aprilis. Tunc ergo, somniculosè, feliciter invenisti Pascha A. 387. celebratum VII. Kal. Maii, hoc est, 25. Aprilis, cùm Leo Pontifex tam proximus eidem anno, & cui schedæ omnes decessorum in Archivis patebant, testetur rem esse *nullius exempli*, *insolentem*, *& apertam tra gressionem?* Hæres stupidus, hujus Leonis rugitu expergefactus, ac territus. Synodus Palæstina auctoritate Victoris Papæ, imperante Septimio Severo, Cæsareæ coacta, terminos Paschales constituerat, cujus Synodi fragmentum Beda recitat, & concludit: *Constitutum ergo est in illa Synodo ut ab XI. Kal. Aprilis, usque in XI. Kal. Maii Pascha debent observari, & nec antea, nec postea cuicumque constitutum limitem transgredi sit facultas.* Hinc scribit Paschasinus Lilybitanus Episcopus ad S. Leonem Magnum, A. 417. Zosimo Romano Pontifice, erratum in die Paschatis: *Tunc enim, inquit, cùm declinaretur ne decimo Kal. Maii dies Pascha teneretur, celebratum octavo die Kal. Aprilis, id est pro embolismo communis est annus tentus, & error gravissimus ortus.* Ex hoc rursus infertur A. 387. non fuisse celebratum Pascha in Romana Ecclesia die 25. Aprilis; aliàs non cavissent post annos triginta idem festum peragere die 22. Aprilis, cùm plurimi exemplum A. 387. adducere potuissent. Itaque Zosimus, ne celebraretur Pascha die 22. Aprilis, die extra limitem Synodi Cæsariensis, jussit peragi die 25. Martii. At Leo Magnus interpretatus Pascha passionis, non Resurrectionis à Palæstinis, Victore Pontifice præeunte, statutum, duos dies limiti Cæsariensi addi posse decrevit, ut limes ad IX. Kal. Maii die 23. Aprilis figeretur, in laudata epistola 64. qui in sequenti ad Eudoxiam Augustam ait de Theophilo statuente Pascha die 24. Aprilis: *A totius antiquitatis exemplo, & ab omni auctoritate Patrum discordat.* Addit verò ab aliis eo anno 455. *die XIV. Maiarum* Pascha notatum. Orientales Theophili Cyclum observabant, quem annorum 437. vocat Ricciolus tom. 1. Chronol. lib. 1. cap. 26. atque conflatum ex Lunaribus Cyclis 23. Solaribus 15. & prætere a annis 17. Sed errat; nam S. Cyrillus ejusdem nepos scribit de Theophilo avunculo in prologo Cycli annorum 95. *Quadringentorum octodecim annorum Circulum Paschalem instituit.* Itaque Cyclus Theophili inchoatus ab A. 380. continebat Cyclos Lunares XXII. Solares XIV. & annos viginti sex. Apud Latinos celebrior Cyclus erat annorum 84. quo Ecclesiam Romanam, Leone Pontifice, usam existimo. Prosper in integro Chronico, quod edidit Labbeus tom. 1. Bibl. Mss. ad consulatum Fausti & Galli, Imperatore Diocletiano, vulgaris Epochæ 298. ait: *Finis Cycli tertii, quartique principium*; & rursus ad consulatum Antonii & Syagrii A. 382. *Finis Cycli quarti, & exordium quinti.* Est Cyclus annorum 84. per Tessaradecaëteridem sexies multiplicatam. Paschasinus S. Leonis ad Synodum Calchedonensem legatus, in laudata epistola scribit:

Nam

Nam supputatio Romana, qua Cyclo concluditur, cujus ipse de quo agitur, erit annus sexagesimus tertius, qui cœpit à consulatu Antonii & Syagrii. Loquitur de Paschate A. 444. qui si erat L X I I I. Cycli inchoati A. 382. Antonio & Syagrio Coss. patet Romanam Ecclesiam Cyclo annorum 84. usam; ille quippe Cyclus ex Prospero erat annorum 84. Hæc verò præcipua erat utriusque Cycli diversitas, quòd Latini in eo Cyclo terminos Paschales statuebant Ægyptiis difformes. Nam Latini Neomeniam Martii à tertio Non. Martii usque in I I I. Non. Aprilis per dies 29. extendebant. Theophilus verò ab V I I I. Id. Martii usque ad Nonas Apriles. Hinc factum est, ut Theophilus Dominicam Paschalem biduo ultra limitem Latinorum protraheret; cùm enim illi limitem solemnitatis Paschalis sisterent in die 23. Aprilis, Theophilus in die 25. Aprilis Paschalis Dominicæ terminum posuit, à quo tamen termino Romana Ecclesia abhorrebat, ut ex Zosimi Paschate, ac Leonis epistolis ostensum est; quamvis postea S. Leo in Paschate anni 455. studio pacis, Ægyptiorum canones secutus, Pascha die 24. Aprilis celebrandum decreverit, ægrè id S. Prospero ferente, uti patet in fine Chronici. Itaque quoties Cyclus Lunæ V I I I. Ægyptiorum cum litera C concurrebat, in celebrando Paschate à Romana Ecclesia discordabant. Hoc planè contigit A. 387. qui erat V I I I. Cycli Theophili, & V I. Cycli Romani annorum 84. Et sanè, si non superesset epistola S. Ambrosii ad Episcopos per Æmiliam, dubius foret dies, quo eo anno Augustinus baptizatus fuit; verùm ex aurea planè Ambrosii epistola pag. 301. Tom. 4. discimus, quid ipse de die dubio Paschatis ejus anni decreverit. Itaque scribit ad Episcopos Æmiliæ, Judæos eo anno Pascha egisse X I I I. Kal. Aprilis, id est, die 20. Martii. Hillelis Hebræi Astronomi canones id temporis sequebantur, ex cujus Enneadecaëteride A. 387. decima quarta Nisan cadebat in diem sabbati 20. Martii, cum Neomenia Tisri fuerit A. 386. die 31. Augusti feria V I. At Christiani Latini, quòd ante Æquinoctium, quod ante 21. diem Martii non incipiebat, juxta canones, seu decreta Nicænæ Synodi, eo die Pascha non celebrarunt, sed die X I V. Kal. Maii. Id colligitur ex laterculo vetusto Paschali centum annorum, quod terminatur ad A. 411. ibi enim legimus: *Valentiniano I I I. & Eutropio* (nempè A. 387.) *X I V. Kal. Maii.* Hunc Cyclum habes apud Bucherium pag. 259. Comment. in canonem Victorii Aquitani, qui ad eundem Ann. 387. duo Paschata signat: *X I V. Kal. Maii*, juxta Latinos, & *VII. K. Maii*, juxta Ægyptios. At S. Ambrosius juxta Cyclum Theophili Pascha memorato A. 387. celebrandum decrevit: *Ergo*, inquit, *secundum Ægyptios celebraturi sumus Dominicam Paschæ, hoc est, septimo Kal. Maii, qui est trigesimus Pharmuthi mensis.* Erat eo anno Alexandrinis Cyclus Lunæ VIII. Solis I V. lit. C. Luna X I V. cadebat in diem 23. Pharmuthi, quæ erat Dominica; ac proinde in sequentem Dominicam Pharmuthi 30.

quæ apud Latinos erat 25. Aprilis, festum Paschale protraxerunt. Sanctus Proterius Martyr & Patriarcha Alexandrinus, in epistola ad S. Leonem Magnum tom. 3. Concil. edit. Labbeanæ pag. 1352. ait: *In centesimo quoque tertio anno ab imperio præfati Diocletiani, cùm Luna Paschalis XIV. Pharmuthi vigesima tertia die qui est XIV. Kal. Maiarum esset die Dominico superventura, iterùm septimana quæsita est, & Dominicum Pascha trigesima die mensis ipsius Pharmuthi, qui est VII. Kal. Maiarum constat esse celebratum, &c.* Initium imperii Diocletiani sumitur ab anno Christiano 284. adde annos 103. eris ad A. 387. cujus Pascha in Ægypto peractum est die 25. Aprilis. Ambrosius in laudata epistola Ægyptios secutus, ait: *Quòd si movet, quia quartam decimam Lunam transeuntes, quæ die Dominica incidet, hoc est, quarto decimo Kal. Maii, sequenti Dominica* (VII. Kal. seu die 25. Aprilis) *instaurandam celebritatem suademus, auctoritas extat hujusmodi, &c.* Scripsit hanc epistolam Ambrosius Ann. 381. siquidem ibidem ait: *Sed cum ante biennium celebraverimus Pascha Dominicam undecimo Kal. Maii.* Hoc Pascha die 21. Aprilis contigerat A. 379. Cyclo Lunæ apud Ægyptios XIX. Solis XXIIII. lit. F. Unde colligitur ante sexennium cœptum discuti dubium de Paschate A. 387. Cæterùm quamvis eo anno Luna XIV. Martii juxta Ambrosium Ægyptios secutum, caderet in diem Dominicam Aprilis 18. apud Romanos tamen ea die 18. Pascha celebrantes, ætas Lunæ XVI. habebatur, cùm Neomeniam Martii biduo ante Ægyptios inchoarent, uti constat ex laterculis Victorii Aquitani, ubi A. 387. dies Paschatis *XIV. Kal. Maii Luna XVI.* signatur. Longiùs abs te abii, ô Macedo; Nam fui in Ægypto cum Theophilo ac Proterio; Perrexi in Palæstinam ad Synodum Cæsariensem; transmisi in Galliam, ut Cyclos Prosperi ac Victorii intelligerem. Romam veni, ut Leonis de limite Paschali sententiam audirem. Denique Mediolanum perrexi, ut Ambrosii decretum de Paschate A. 387. cognoscerem. Nullus dubito, quin plura ex hoc meo Itinerario intellecturus sis, quàm ex tuo illo somniando cognoveris. Tui unius gratiâ tot Cyclos perlustravi, ut jam tandem, quæ oraculi voces sunt, nosceres te ipsum; nempè inaniter jactasse Pascha anni 387. *à te diligentissimè inquisitum, & certissimè exploratum, & feliciter repertum, & evidenter demonstratum esse:* quæ tua verba ad Somnium 47. prænotavi. Profectò, si non extaret illa epistola S. Ambrosii, nihil invenisses, ac nihil demonstrasses, cùm ex Leonis epistola convincereris in Romana Ecclesia nunquam per ea tempora, quorum memoria ad Leonis Pontificatum pervenerat, post diem 25. Aprilis festum Paschale instauratum. Diem Paschatis A. 387. à Ludovico ab Angelis, conterraneo tuo, didicisti, qui apud Pennotum, quem rapaci manu expoliasti, lib. 1. Hist. Trip. cap. 4. de die baptismi S. Augustini scribit: *Mensis erat Aprilis, & dies 24. in quam illo anno Domini 387. sabbatum Paschale incidit.*

Quid

Quid ergo jactas diem Paſchalem ejus anni *à te diligentiſſimè inquiſitum, & certiſſimè exploratum, & feliciter repertum, & evidenter demonſtratum eſſe.* Illa dies inventa ab Auguſtiniano ſcriptore, Magiſtro Conimbricenſi (qui idem unus eſt tot titulorum, quibus in librorum tuorum frontiſpiciis intumeſcis) & tibi poſtea oblata fuit à Pennoto, ut in eadem de anno 387. baptiſmo Auguſtini aſſignato, tot inter abs te tibimet datos plauſus, triumphares. Quid Equitis Rinaldini fores pultas, ut oraculum de die Paſchatis A. 387. accipias? Vir doctiſſimus æquè ac modeſtiſſimus diem deſignavit 25. Aprilis, ac pudori tuo conſulens, & quòd intelligendo non eras (nam quos ab illo edoctus fueras, Paſchales characteres confudiſti) noluit ea dicere, quæ te audire decebat; videlicet: Næ tu, homo, vigilas, qui tam enixè petis, ut diem Paſchatis A. 387. tibi exponam, ut ex eodem neſcio quid pro tempore baptiſmi S. Auguſtini expiſceris? Habes domi tuæ epiſtolam S. Ambroſii, qui ipſummet Auguſtinum baptizavit; ibi S. Doctor prolixiùs agit de die Paſchatis A. 387. Habes aliam de eadem die Paſchali S. Proterii epiſtolam, ex qua diſces qua die menſis inciderit Luna XIV. Martii; cur in alteram Dominicam diem 25. Aprilis ea ſolemnitas perducta fuerit; intelliges Æram Diocletiani, quæ facilior eſt, quàm Metonis aut Calippi periodi, quàm vagum illud Thoth annorum Nabonaſſari. Vir optimus hæc ſubticuit, ne tam ſupinam ignorantiam Scriptori quinquaginta tomorum exprobrare videretur. Interim unus adhuc ſcrupulus tibi evellendus eſt, quo fit, ne baptiſmum S. Auguſtini illo tuo clavo trabali figas in hoc ipſo anno 387. *Nam*, inquis, *Paſcha Ann.* 430. (perperam loqueris; cùm mente ſomnies annum 387.) *incidit in diem* 25. *Aprilis, qua die Mediolani eſſe non potuit, cùm eſſet ad Oſtia Tiberina cum Matre, ac ſociis poſt* 17. *dies à diſceſſu Mediolano, pridie quàm Monica decubuiſſet ex febribus, uti conſtat ex proximo Itinerario. Igitur adynaton prorſus eſt ponere eo anno* 430. *obitum Auguſtini quem ſibi jure vendicet annus* 431. *cujus Paſcha fuit* 9. *Aprilis die accommodato ad faciendum iter* (loquere, quæſo, uti ſomnias; videlicet: *Igitur adynaton prorſus eſt ponere eo anno* 387. *baptiſmum Auguſtini, quem ſibi jure vendicet annus* 388. *cujus Paſcha fuit* 9. *Aprilis.* Jam proſequere.) *Quin & ad omnem ſeriem dierum, viæ, commorationis, incolumitatis, ægritudinis, mortis Monicæ evolvendam.* Videſis quam comis ac gratioſus ſim, qui tua etiam deformia ſomnia reformo. Verùm nec te juvat baptiſmus Auguſtini fixus *trabali clavo* in die octava Aprilis Ann. 388. ſiquidem uti demonſtravi ad Somnium X. Auguſtinus per integram hebdomadem Neophytus debuit Mediolani ſubſiſtere, quòd tu quoque Itinerarii tui oblitus affirmaſti, ut poſtea intelliges. At ſemel admiſſa mora unius hebdomadis apud Mediolanum, obitus Monicæ apud Oſtiam nequaquam contingere potuit

die IV. Maii ejus anni 388. Joannes Rivius lib. 1. de vita S. Augustini cap. 1. §. 35. mortem Monicæ recitat anno Christi 389. *postquam*, inquit, *ipse tum Augustinus ætatis annum trigesimum tertium complevisset ex lib. 9. Confess. cap.* 11. ubi scribit Matrem defunctam *quinquagesimo & sexto ætatis suæ, trigesimo & tertio ætatis meæ.* Errat vir aliàs eruditus. Nam cùm ipse rectè statuat natum Augustinum Idibus Novembris A. 354. idem A. 389. mense Maio exacto anno ætatis 34. agebat quintum supra trigesimum. Thomas Herrera, Petrus Campo, Ludovicus ab Angelis, ac Aloysius Torellus scribunt Augustinum baptizatum A. 387. die 24. Aprilis; Monicam verò è vita migrasse A. 388. quarta die Maii, Augustini ætatis anno trigesimo-tertio completo. Et hi quidem scribunt Augustinum cùm post baptismum aliquantisper Mediolani substitisset, inde postea cum Matre ac sociis via Aurelia per Tusciam, ubi Monachorum conventus invisit, Romam, ac denique Ostiam profectum, ac ibidem Matrem IV. Nonas Maii amisisse. Petrus Campo putat Augustinum Ostiæ moratum usque ad necem Maximi Tyranni. Alii Romam reversum dicunt. Exponam paucis quid, auctore Augustino, dicendum videatur. Sanctus Doctor cùm lib. 9. Confess. narrasset se Mediolani baptisma suscepisse, ac ibidem aliquantisper postea commoratum cap. 8. hæc statim ibidem ait: *Quærebamus quisnam locus nos utilius haberet, servientes tibi, pariter remeabamus in Africam.* Itaque statuit rectà in Africam pergere. Idem cap. 10. narraturus quod sibi in colloquio cum Matre apud Ostiam contigerat, ait: *Illic apud Ostia Tiberina, ubi remoti à turbis, post longi itineris laborem instaurabamus nos navigationi, &c.* Si Augustinus diutius antea Romæ commoratus fuisset, ac libros, quos ab se post baptismum Romæ scriptos testatur lib. 1. Retract. cap. 7. 8. & 9. composuisset, antequàm Ostiam descenderet, non dixisset *post longi intineris laborem*; cùm Roma usque Ostiam ex Antonini Itinerario iter tantùm sit M. P. XVI. vel uti modò numerant, XVIII. Et quidem cap. 9. lib. cit. ait: *Cùm autem Romæ demoraremur, &c.* Hinc patet Rivium ac Petrum Campo falsò scripsisse Augustinum, scriptis Romæ libris laudatis, cum Matre ac sociis Ostiam se contulisse, in Africam transmissurum. Quare ex illis verbis *post longi itineris laborem*, manifestè colligimus Augustinum Mediolano profectum, rectà Ostiam via Aurelia perrexisse eodem A. 387. quo fuerat baptizatus. Porrò via Aurelia per Pisas, ac inde distantes M. P. 159. Centum-Cellas, Lorium usque iter habuit; illinc verò ad Ostia Tiberina deflexit, ubi cùm *post longi itineris laborem*, sese navigationi instauraret, Monica mater è vita migravit. Augustiniani scriptores vulgò affirmant eo in itinere Augustinum Tusciæ monasteria invisisse. Tu cum magistro tuo Pennoto negas pag. 716. quòd nec Augustino aut sociis pecunia suppetebat ad ea diverticula facienda; quia, inquis, *Alipius, &*

si-

si nobilitate praestaret, vivebat tamen de consultis & responsis Iurisprudentia, sicut Augustinus de Rhetorica facultate, & quem, uti praemittis, merces jamdiu pro Rhetorica magisterio defecerat. Nihil nisi somniando loqueris. Augustinus A.386. exeunte aestate, unà cum Alipio rus Cassiciacum secesserat, ac professione Rhetoricâ abdicatâ, in Italia cum filio ac Alipio substitit usque ad necem Maximi, quae contigit die 28. Augusti Ann. 388. Itaque qui propriis impensis biennio vitam in Italia ducere potuerunt, quosdam etiam nummos habebant, quibus parumper ab instituto itinere deflecterent ad Tusciae Monasteria perlustranda. Si vigilans scripsisses, fortè laudasses Augustini testimonium lib. 1. de moribus Eccl. Cathol. cap. 33. *Vidi*, inquit, *ego diversorium Sanctorum Mediolani, non paucorum hominum, quibus unus presbyter praeerat vir optimus & doctissimus. Romae etiam plura cognovi, &c.* Haec scribebat Augustinus postquam Mediolano Romam venerat, antequam in Africam transmitteret; qui si Tusciae etiam monasteria invisisset, eadem sanè ibidem commemorasset. Sed ad obitum Monicae redeamus. Hunc contigisse A. 387. antè Idus Novembris, quamvis mensis ignoretur, tradit Augustinus, dum ait se anno aetatis *trigesimo & tertio* matrem amisisse; ille verò annus Augustino exibat die 13. Novembris A.387. Quòd si annus 33. completus intelligatur, ac dies mortis Monicae ponatur IV. Maii A. 388. Augustinus supra annum otiosus à scribendo fuisset. Nam lib. 1. Retract. cap. 6. narrat quae Mediolani inter Competentes adlectus, ac proximè baptizandus scripsit; tum cap. 7. recitat quae *jam baptizatus, cùm Romae esset*, elucubravit. Quare cùm ruri degens, sese ad baptismum praepararet, ac jam jam sacris mysteriis initiandus, libros scriberet, qui fieri potuit, ut baptizatus pleno anno, stylo parceret, nec quicquam in literas mitteret? Hinc circa Autumnum A. 387. Romam reversum eundem puto, ubi sacris literis, *in quibus nondum assuetum se fuisse* fatetur lib. 1. Retract. cap.7. accuratam operam ponens, Monachorum conventus, eorumque vivendi instituta perlustrans, ac libros insuper scribens, majorem A. 388. partem exegit; siquidem lib.3. con. lit. Petiliani cap. 25. testatur se ex Italica *peregrinatione jam post Maximi Tyranni mortem Africam repetisse.* In vetustis Martyrologiis Adonis, Bedae, Notkeri, Rabani, Vandalberti & aliorum veterum die 4. Maii S. Monicae nomen non legitur, ac proinde post plura saecula ab ejusdem obitu, in sacris tabulis recitari coepit, ut inventionis, sive translationis potius, quàm mortis dies sub initium Maii recolatur, quod saepiùs in aliis Sanctis ibidem commemoratis contingere certum est. Verum si in sacris dyptichis Ostiensis Ecclesiae ex certa traditione S. Monicae obitus IV. Nonas Maii signatus sit, nostrorum Scriptorum opinio praeferatur, qui putant Augustinum post baptismum partim Mediolani commorando, partim in Tusciae monasteriis perlustrandis

annum exegisse. Quædam forsan hac de re nobis exhibebunt eruditissimi Patres Henschenius ac Papebrochius tom. I. SS. mensis Maii, qui brevi in lucem emittetur.

Ibid.

MACEDO.

ESto deinceps annus nativitatis, baptismi, obitus Augustini indubitatus, scilicet natum anno 355. baptizatum anno 388. mortuum anno 431.

SOMNIUM XLIX.

HOmo nimis imperiosus es, qui etiam somniando leges condis, ac edicta promulgas, quibus deinceps somniculosi tantùm obediant. Somnias semel annum natalem; siquidem natus est Augustinus A. 354. Idibus Novembris. Somnias iterum annum baptismi; quia baptizatus est A. 387. die 24. Aprilis, Luna XX. Martii, quo anno S. Ambrosius diem Paschatis juxta canones Ægyptiorum celebravit, cùm Romæ die 17. Sabbatum sanctum eo anno peregissent. Denique somnias annum obitus, quia ad superos abiit A. 430. V. Kal. Septembris, Theodosio XIII. & Valentiniano III. Coss. teste Divo Prospero S. Augustini amico, ac defensore, qui certè vigilans annum illum designavit, quemadmodum tu tam locupleti & invicto testimonio aut ignorato, aut dissimulato, alterum annum statuendo, somniasti.

Ibid.

MACEDO.

VErtamus stylum ad institutum doctrinæ, &c. Summa esto. Christum Dominum omnes Christianæ vitæ rationes, & status, instituisse, prædicasse, exercuisse, &c.

L

SOMNIA SOMNIATA.

JAm tandem ad metam tui Itinerarii pervenisti, & quidem tam benè soporatus, ut ad Somni aram votivam tabellam clavo illo tuo trabali figere possis. Extat ad somnum Orphei hymnus perelegans ac jucundus, quem etiam recantes. Iinerarium Augustini descripsisti, ita tamen ut viam qua ille incesserit, ignoremus: quò verò tu eo in Itinerario deviaveris, nullus non videat. At modò dicis: *Vertamus*

stylum

stylum ad institutum. O utinam nunquam animum induxisses ab instituto divertere; neque enim tot monstrosa immanium somniorum portenta evulgasses. Hæc cùm offendissem, vix oculis fidem meis habere poteram, ac subinde somniare me potiùs, quàm lectitare arbitrabar. Nam monstro simile videbatur hominem, qui in frontispicio libri inscribitur XXXXX. LIBRORUM AUTHOR, non in magnum quodpiam volumen, sed in unam & alteram tantùm paginam, & utramque grandioribus characteribus impressam, tam densam somniorum farraginem congessisse. Hinc majorem illorum partem Typographi negligentiæ adscribendam ratus, indicem erratorum, quæ in calce ejus tomi emendantur, consului, atque huncce titulum legi: *Errata enormia sic corrige, quæ sunt in ultimo Tractatu de Institutione Christi.* Tum,inquam, Itinerarium est adpositum uti coronis Tractatui de institutione Christi; eodem enim descripto, ait: *Vertamus stylum ad institutum doctrinæ*, nam ab Incarnatione Christi ad Itinerarium Augustini, quæ quantis parasangis ab invicem distent, nemo ignorat, uno saltu transilierat. Itaque perlustro primam pagellam indicis; verto paginam. Hæreo, tam paucos inibi versus emendationum primo aspectu observans. In priori versu lego: *Pag.* 725. *col.* 2. *lin.* 14. *suæ*: *interpone ante vocem sequentem.* Nam Typographus ediderat: *Ergo die nono ægritudinis suæ quinquagesimo & sexto ætatis suæ.* Itaque dicit reponendum *nono ægritudinis suæ,quinquagesimo, &c.* Quàm severus,inquam, corrector, qui nec unius comæ, seu interpositionis defectum suis in scriptis patitur! hunc tamen defectum inter *errata enormia* recenset. In pag. 727. quòd editum fuerat 348. *decensis, ex tribus, supputando*, advertit legendum: 388. *decursum,extritus,supputandi.* Repeto editum exemplar nullum erratum noto, sed lego: 388. *decursum, extritus, &c.* Item pag. 728. ait perperam legi: *clarum, misisse, appellato*, ac reponendum, *clavum, missa, appellatio.* Adeo impressam paginam, ac lego: *clavum, missa, appellatio.* Idem in correctionibus pag. 729. observo. Quid hoc, inquam, homine faciemus, qui sua etiam somniat errata, quæ corrigat? Verùm dicam, ut res est. Illas paginas iterum typis imprimendas curavit, quòd cùm easdem quibusdam erroribus conspersas observasset, illis expunctis, emendatissimas secundis curis excudit. Nullumne tot tantorúmque somniorum emendavit? Nullum. Non illam Paschalium characterum confusionem advertit? Ita planè non vidit. Quid cùm pag. 727. lin.3. col. 1. pro annis 348. reposuit 388. non adonotavit errorem statim ibidem connexum, quòd ab anno 388. ad 431. annos numeravit *quadraginta sex?* Equidem errorem non expunxit. Et de defectu unius comæ est sollicitus! Quidni igitur jure dicam te somnia somniasse, dum legens ac relegens folium illud impressum, minima quædam errata emendasti; at *enormia errata*, quæ ibidem admisisti, iterum somniando comprobasti, nec obligatam

fidem implevisti. Et tamen initio clamabas : *Danda est opera & quidem magna* ; Si eo nomine veniat longior somniorum continuatio, magnam te operam dedisse non ibo inficias, quamvis nolo te illis vocibus quantulumcumque Itinerario consarcinando laborem abs te impensum jactare. Nullus enim somniando laborat ; quamvis plerumque in somniis sibi laborare videatur. Si quæ in somniis errata perpetrantur, vigilantes postea reos facerent, quot errorum pœnas lueres ! Peccasti in Grammaticam semel & iterum vitio tautologiæ. Peccasti in Logicam minus extremum in syllogismo in conclusione ponendo, quod in neutra præmissa locaveras. Peccasti in Geographiam, dum dixisti : *Roma ad Ostia Tiberina*. Peccasti in Arithmeticam, cum datis numeris 388. & insuper 46. collegisti summam 431. Peccasti in Astronomiam dum characteres Paschales annorum 387. & 388. assignasti annis 430. & 431. Peccasti in Chronologiam, dum annos nativitatis, baptismi, ac mortis S. Augustini triplici metachronismo pervertisti. Peccasti in Breviarium Romanum, eidem imponens Clericatum Augustini ante ejusdem baptismum. Peccasti in Principes imperii Romani, mensem in eorundem literis commutans. Peccasti in Synodos, dubitans de Epistola Capreoli, quam Ephesina Synodus actis inseruit. Peccasti in sacros ritus ac cæremonias Ecclesiæ, in Majorum leges ac statuta ; dum Augustinum hesterna die Neophytum, à sacris statim templis abstractum, in veste candida, per Italiæ mansiones, Paschali hebdomade, tuamet manu traxisti. Peccasti in Episcopos ; dum Capreolum Primatem Carthaginiensem uti nimium credulum, ac falsis nuntiis deceptum, sugillasti. Peccasti in Amicos, ac consiliarios tuos ; dum Equitem Rinaldinum tuarum insignium hallucinationum auctorem, sive suffragatorem produxisti. Peccasti in Augustinum ; dum conjunctionem *Domini & Filii*, qua ille adeo frequenter utitur, ineptam & dissonam appellasti. Peccasti denique in te ipsum, dum tantam somniorum congeriem, tam densam fabularum farraginem, tam vastam errorum struem in duas illas infelices ac deplorabiles Itinerarii tui pagellas addensasti, congessisti, coacervasti, quo partam hucusque qualemcumque tui nominis famam tum apud superstites, tum etiam apud posteros malo, non quidem fato, sed planè facto tuo denigrares, imminueres, immò etiam extingueres. Eruditi quique tuum hocce Itinerarium cum risu legunt, ac cachinnos subinde sustollunt. Nos soli Augustiniani ægrè ferimus te, quem dudum in oculis ac corde ferebamus, ea in literas mittere, quibus apud universos hac tua non provecta, sed planè decrepita ætate, in ridiculo habearis. Nos quidem Aborigines, & sine certo Auctore natos, uti etiam cætera, somniasti. At scito Monachatum S. Augustini solidiori fundamento innixum esse, quàm ut ab

somniante

somniante non dicam subrui, sed nec tantillum loco moveri possit: Angelicus Aprosius Intimeliensis magnum bonarum Artium ac sodalitii nostri ornamentum, nuperas ad me literas misit, quibus significabat P. Magistrum Aloysium Torellum Bononiensem in præfatione Tomi VI. Sæculorum Augustiniensium, quam ex Pennoto crambem recoctam, & comesam (tertium epitheton, quod in hunc tuum fætum maximè quadret, apud Catullum bis invenies epigram. 37.) reposuisti, uno oris flatu in ventos sparsisse. Gabriel Pennotus te certè melior historicus, plura contra Augustini Monachatum congesserat, quæ tamen Thomas Herrera, Petrus Campensis, Joseph Sabbatinus, ac laudatus præsertim Torellus eruditè æquè ac solidè confutarunt. Interim alienis litigiis temet immiscens, quædam scripturis, quæ te potius Pennoti discipulum, quàm advocatum, quo ille maximè indiget, publicabunt. Nam nostrorum libris ignoratis, alienis armis indutus, inani quodam verborum impetu in certamen descendis, cùm nomine saltem, cognoscendi tibi fuissent hostes, priùs quàm eos ad pugnam provocares. Ceterum Augustiniani recentis adversarii tui conatus immemores, veteris tantùm amicitiæ memores, hocce te scripto admonendnm censuerunt, ut Itinerarium Augustini non quidem ad limam, sed ad incudem revoces; & si fortè illud in meliorem formam haud potis sis redigere, cùm omnes penè literæ lituram poscant, duas illas tibi somniatas pagellas mille in partes laceratas, flammis absumas. Nec illa leviora errata reputes, quòd in calce Operis tibi exciderunt, illud mihi reponendo: Et *tu insidiaberis calcaneo meo?* Noris, *vetus poëta*, Achillem toto licèt corpore invulnerabilem, in calcaneo tamen, qua minima corporis parte ictibus patebat, percussum occubuisse. At ego eo certè consilio tela in libri tui calcaneum collimavi, ut mentis incolumitatem acciperes; siquidem videris eadem jam laborare, quum tanto fastu, ac imperio jactas *magnam operam, demonstrationes, argumenta invicta, irrefragabilia*; cùm dicis omnia tibi *explorata ac comperta*; cùm magno promissor hiatu exclamas: *Uno ictu omnes controversias amputabo*; cùm more Romano iterum clamas: *Annum fixi, & clavum adegi, quem nemo possit refigere*; cùm Chronologorum veluti Imperator leges de anno obitus Augustini promulgas, edicens: *Hunc deinceps, Lector, certum habeto & indubitatum, idque meis calculis efficiam:* nempè cùm datis annis 388. & additis 46. colligis summam annorum 431. Nonne ampullata verba, tantus in loquendo fastus, tanta in disputando securitas, te mente deceptum produnt, dum ea eructas, quæ postea, si sanæ mentis haberi velis, publica palinodia recantes? Divini vatis Ecclesf. 34. 1. oraculum

audias:

audias : *Somnia extollunt imprudentes* ; quibus ne adcenſearis , noli laureolam ex ſomniis petere , ac in iiſdem tibimet triumphum canere. Scribis pag. 718. col. 1. *Gratiam ei facere non poſſum vetus & ſeverus Poëta.* Cùm autem poëtæ dicantur à Satyrico : *in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo* ; haud miramur te veterem poëtam tanta nuperrimè ſomniaſſe , cùm fabulæ vigilantium ſomnia dicantur. Morphea Somniorum Dux Ovidio Met. X I. 635. laudatur :

—— Non illo juſſos ſolertiùs alter
Exprimit inceſſus.

Hic ſanè te docuit, ac ea, qua plurimum poteſt, arte egit, ut in hoc tuo Itinerario cum tanto faſtu , Ciceronis verba ſunt lib. 2. de finibus , *inceſſum fingeres , quo gravior viderere.* Auctor eſt Pauſanias lib. 2. in Corinthiacis Ardalum apud Trœzenios aram dedicaſſe: *Ad eam aram*, inquit, *Muſis & Somno ſacra faciunt : Muſis omnium Deorum maximè amicum ſomnum ipſum cenſentes.* Quidni igitur tu *vetus & ſeverus P O E T A* unà ſimul Muſas ac Somnum colas. Equidem Somno quinquaginta inſomnia totidem veluti victimas immolaſti. De Monachatu S. Auguſtini non ut hiſtoricus, ſed veluti Poëta ſcripſiſti , tot enim ſomniatas tibi fabulas inſeruiſti, ut iiſdem lectis , illa laudati Ovidii carmina repoſuerim :

Somnia vana jacent totidem quot meſſis ariſtas ,
Sylva gerit frondes , ejectat litus arenas.

Scribis pag. 723. *Sanè miror cùm in domum Auguſtini vita intro, intro autem cogitatione , & animo, & affectu , imò ſemper ibi habito.* Habitas apud Auguſtinum tanquam hoſpes in diverſorio , non tanquam familiaris in penetralibus. Si in Auguſtini domum intraſſes, profectò eundem heſterna die baptizatum , ac recentiſſimum Neophytum , in veſte candida , ipſo ſolemni die Paſchali , domo abſtractum , ad iter Romam versùs celerrimè capeſſendum , non impuliſſes. Hoc ſomnium legibus nuperis Neophytis ab Eccleſia impoſitis , repugnans , totius tui Itinerarii unicum fundamentum eſt, nec ulla arte abs te ſuſtineri poteſt , niſi iterum ſomnies novum ac uni tibi notum diploma Siricii Papæ , qui Auguſtinum ac ſocios Neophytos Chriſtiana lege ſolvendos cenſuerit , quò iter in Africam quàm citiſſimè maturarent. Num apud Mediolanum in Auguſtini domum intraſti , quando , uti poſtea ſcripſit lib. 9. Confeſſ. cap. 8. jam baptizatus cum Evodio ibidem habitabat ! *Qui habitare* , inquit , *facis unanimes in domo , conſociaſti nobis & Evodium*

juvenem

juvenem ex nostro municipio, &c. Simul eramus, simul habitabamus, placito sancto. Quærebamus quisnam locus nos utilius haberet, servientes tibi, pariter remeabamus in Africam. Augustinus prænarrato suo baptismo, scribit Evodium in contubernium Mediolani secum venisse, ac *unanimes in domo habitasse placito sancto*, antequàm iter in Africam susciperent. Tu verò Augustinum paucis post baptismum horis domo extrahis, ac magnis itineribus Romam & Ostiam trahis. Ne, quæso, tergiverseris; actutùm edissere *qui semper ibi habitas*, num quando in domum Augustini apud Mediolanum intras, Evodium ac reliquos ejusdem contubernales ibidem videas, vel potius cùm die Paschatis, nondum orto sole, ad Augustini domum pergis,

—— obscuraque limina portæ, Virg. 2. Æneid.
Qua gressum extulerat, repetis:

vacuam Afris hospitibus ædem spectans, lecto super postes titulo: EST LOCANDA, discedas: Respondes pag. 632. in fine col. 1. *Hanc vivendi rationem, quam Catechumenus Augustinus inchoaverat, CONTINVAVIT POST BAPTISMVM MEDIOLANI, ut scribit lib. 9. cap. 8.* Simul eramus, simul habitabamus in placito sancto. Quærebamus quisnam locus nos utiliùs haberet servientes tibi. Pariter remeabamus in Africam. *Comitemur Augustinum, & inspiciamus, quomodo vixerit in Africa.* Necte parumper moras; paucis te Mediolani convenio, priusquàm illinc temet in Africam proripias. Si Augustinus illam vivendi rationem *continuavit post baptismum Mediolani*, jam fateris Augustinum post baptismum, aliquot saltem dies Mediolani substitisse, ac proinde somnias in Itinerario S. Doctorem Ann. 388. die 8. Aprilis Sabbato sancto Mediolani baptizatum, insequenti die nona Paschalis solemnitatis, statim Mediolano Romam versus discessisse. Tertullianus in lib. de Anima cap. 46. ait: *Homerus duas portas divisit somniis; corneam veritatis: fallacia eburneam.* Ex Odyss. lib. 19. Virgilius in fine VI. Æneid.

Sunt geminæ somni portæ: quarum altera fertur
Cornea, quâ veris facilis datur exitus umbris;
Altera candenti perfectâ nitens elephanto;
Sed falsa ad cœlum mittunt insomnia Manes.

Cùm dixisti Augustinum altera à suscepto baptismate die, Mediolano evolasse, haud sanè ibidem *in domum Augustini intrasti*; sed

ex eburnea porta falsa ac fallacia insomnia emissa, in mentis tuæ domum intrarunt, quibus deceptus, ac delusus, tam procul ab Augustini apud Mediolanum domo, per spatia imaginaria peregrinabare, ut imposterum non modò *XXXXX. librorum Auctor*, verùm etiam *quinquaginta Somniorum Fictor* clueas. Quis te malus genius decepit, ut tam fabulosum Itinerarium somniares, ac epitaphii, quod te jam senem decrepitum manet, elogia tot ridicula insomnia publicando, corrumperes? Scribis in hoc ipso tuo libro pag. 453. col. 2. *Cùm Theologiæ studia inchoarem Conimbricæ inter Patres Iesuitas anno* 1615. Hinc anno ætatis tuæ nonagesimo, quàm octogesimo proximior videris, ut magis te deceat de vitæ tuæ itinere claudendo, quàm de Augustini Itinerario describendo cogitare. Equidem & piget & pudet me bonas aliquot horas in tuis somniis excutiendis perdidisse; quamvis, ut Senecæ verbis utar epist. 76. *Ego tamen hic aliquid & doceo. Quæris quid doceam? Etiam seni esse discendum.* In indice librorum, quos S. Gelasius Papa proscripsit, legimus: *Itinerarium Petri Apostoli apocryphum.* Haud falsò sperem fore ut quicunque Itinerarii tui Somnia intellexerit, idem hoc stigmate dignum judicet: ITINERARIUM *Augustini post baptismum Mediolano Romam* APOCRYPHUM.

FINIS.